

Amerika Birleşik Devletleri'nde Cihadi Selefilik: Ahmet Musa Cibril'in Düşünce Dünyası ve Küresel Cihad Söylemi

Ramazan Akkır

<https://orcid.org/0000-0002-9516-7385>

Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Felsefe ve Din Bilimleri, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Tekirdağ, Türkiye
<https://ror.org/01a0mk874>
rakkir@nku.edu.tr

Atıf Bilgisi:	Akkır, Ramazan. "Amerika Birleşik Devletleri'nde Cihadi Selefilik: Ahmet Musa Cibril'in Düşünce Dünyası ve Küresel Cihad Söylemi". <i>İslami İlimler Dergisi</i> 39 (Kasım 2024), 193-214. https://doi.org/10.34082/islamiilimler.1550453 .
Makale Türü:	Araştırma Makalesi
Etik Beyan:	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Etik Kurul İzni:	Araştırma için herhangi bir etik onay veya bilgilendirilmiş onam gerekmemektedir.
Geliş Tarihi:	15 Eylül 2024
Kabul Tarihi:	07 Kasım 2024
Yayın Tarihi:	30 Kasım 2024
Hakem Sayısı:	Bir İç Hakem - En Az İki Dış Hakem
Değerlendirme:	Çift Taraflı Kör Hakemlik
Benzerlik Taraması:	Yapıldı - intihal.net
Çıkar Çatışması:	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman:	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
Etik Bildirim:	dergiislamiilimler@gmail.com
Lisans:	CC BY-NC 4.0

Öz: Bu çalışma, Filistin asıllı Amerikalı Selefi vaiz Ahmet Musa Cibril'in düşünceleri ve cihada yaklaşımı çerçevesinde ABD'deki Cihadi Selefililiğin oluşumunu ele almaktadır. Selefilik, 1980'lerden itibaren hem İslam dünyasında hem Batı'da akademik tartışmaların merkezinde yer almıştır. ABD, cihadi selefililiğin tarihinde ayrıcalıklı bir konuma sahip olmuştur. Ancak ABD'de faaliyet gösteren cihadi selefi vaizlerin ideolojik oluşumları, derinlemesine incelenmemiş, detaylı bir biçimde araştırılmamıştır. Cibril'in ideolojisini ele alan detaylı bir çalışma da henüz ortaya çıkmış değildir. Bu çalışma, Cibril'in düşünsel hayatını, konuşmalarını, yazılarını ve bazı videolarını inceleyip yorumlayarak onun küresel cihad yaklaşımına ve cihad söyleminin oluşum sürecine ışık tutmayı ve bu alandaki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin İslam dünyasındaki politikaları, Cihadi Selefi grupların meşruiyetini artırmış ve küresel cihad söylemine katkı sağlamıştır. Çalışma, Cibril'in ideolojik gelişimini ve küresel cihad yaklaşımını incelemekte, Suudi Sahve alimlerinin ve El-Kaide'ye yakın Selefi düşünürlerin Cibril üzerindeki etkilerini analiz etmektedir. Wiktorowicz'in Selefililiği pürist, politicos ve cihatçı olarak üç kategoriye ayıran tasnifi doğrultusunda Cibril'in cihad anlayışı yorumlanmıştır. Çalışmanın temel iddiası, Suudi Selefililiğindeki radikalleşmenin, İslam dünyasındaki siyasi krizlerin ve ABD'nin politikalarının, Cibril'in Cihadi Selefililiğini şekillendirdiğidir. Bu analiz, doküman ve söylem analizine dayanarak yapılmış ve bu alandaki literatür eksikliğini gidermeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Selefilik, Cihadi Selefilik, Amerika Birleşik Devletleri, Ahmet Musa Cibril.

The Jihadi Salafism in the United States: Ahmad Musa Jibril's Intellectual Identity and Global Jihad Discourse

Ramazan Akkır

<https://orcid.org/0000-0002-9516-7385>

Assoc. Prof., Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Theology, Department of Sociology of Religion, Tekirdağ, Türkiye

<https://ror.org/01a0mk874>

rakkir@nku.edu.tr

Citation:	Akkır, Ramazan. "The Jihadi Salafism in the United States: Ahmad Musa Jibril's Intellectual Identity and Global Jihad Discourse". <i>İslami İlimler Dergisi</i> 39 (November 2024), 193-214. https://doi.org/10.34082/islamiilimler.1550453 .
Article Type:	Research Article
Ethical Statement:	It is declared that scientific, ethical principles have been followed while carrying out and writing this study, and that all the sources used have been properly cited.
Ethics committee approval:	The research does not need any ethical approvals or informed consent.
Date of submission:	15 September 2024
Date of acceptance:	07 November 2024
Date of publication:	30 November 2024
Reviewers:	One Internal & At Least Two External
Review:	Double-blind
Plagiarism checks:	Yes - intihal.net
Conflicts of Interest:	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest
Grant Support:	No funds, grants, or other support was received.
Complaints:	dergiislamiilimler@gmail.com
License:	CC BY-NC 4.0

Abstract: This study examines the development of Jihadi Salafism in the United States through the intellectual identity and approach to jihad notion of Palestinian-American Salafi preacher Ahmad Musa Jibril. Since the 1980s, Salafism has been at the center of academic debates both in the Islamic world and the West. The United States holds a significant position in the history of Jihadi Salafism. However, the ideological development of Jihadi Salafi preachers operating in the U.S. has not been thoroughly examined or researched in depth. To date, no comprehensive study has focused on Jibril's ideology on the subject matter. This research aims to fill the gap in relation by analyzing Jibril's intellectual life, lectures, writings, and certain online seminars delivered by him to shed light on his approach to global jihad and the development of his jihadist rhetoric. Following the 9/11 attacks, U.S. policies conducted across the Islamic world increased the legitimacy of Jihadi Salafi groups and contributed to the global jihadist narrative. This study investigates Jibril's ideological development and approach to global jihad, analyzing the influence of Saudi Sahwa scholars and Salafi thinkers aligned with al-Qaeda on Jibril. As per Quintan Wiktorowicz's classification of Salafism into three categories—purists, politicians, and jihadists—Jibril's perspective on jihad is interpreted. The main claim of this study is that the radicalization within Saudi Salafism, political crises in the Islamic world, and U.S. policies have shaped Jibril's Jihadi Salafism. This analysis uses document and discourse analysis to address the gap in the literature.

Keywords: Sociology of Religion, Salafism, Jihadi Salafism, United States of America, Ahmad Musa Jibril.

Giriş

Terör örgütü el-Kaide mensuplarının 11 Eylül 2001 tarihinde Dünya Ticaret Merkezi'nin İkiz Kuleleri'ne yapmış olduğu saldırı sonrasında sıklıkla karşımıza çıkan Selefilik, kavram ve içerik bakımından oldukça çetrefilli olup uzmanlar tarafından tartışılmaya devam etmektedir.^[1] Oluşumu itibarıyla oldukça yeni olan bu hareket,^[2] İslam tarihinin kurucu dönemi olan sahabe, tâbiîn ve tebeu't tabiin dönemine vurgu yapmakta, metne literal bağlılığı savunmakta ve “doğru yaşam formülü” olarak İslam'ın ilk dönemine işaret etmekte; aklın kullanımını ve dinin alanına giren yenilikleri reddetmektedir. Ortaya çıkış anından günümüze kadar olan süreçte yaşanan teolojik ve ideolojik farklılıklar, hareketin muhtevasını, ideolojik çerçevesini ve siyasal tasavvurlarını anlamayı zorlaştırmaktadır.^[3]

Selefilğin siyasal ve teolojik koordinatlarını tanımlamanın zorluğu devam ederken bir de İslam devleti kurmak, ABD ve müttefikleriyle mücadele etmek amacıyla şiddet kullanımını meşru gören Selefilğin bir alt dalı olarak Cihadi hareketler ortaya çıkmıştır.^[4] Bu bağlamda Kepel'in Cihadi Selefileri, dinin en büyük ve bir numaralı düşmanı olarak algılanan ABD'ye karşı cihad etmek ile kutsal metne literal bir biçimde bağlılık ilkesini birleştiren kişiler olarak tanımlaması gerçeğe yakın görünmektedir.^[5] Özellikle 1990'ların ikinci yarısından itibaren küresel cihadi savunan Cihadi Selefiler, aktif mücadelenin odağına dinin bir numaralı düşmanı olarak algıladıkları ABD'yi koymuşlardır. Bu anlamda ABD, cihadi selefilğin tarihinde ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Ancak bu açık hedef olma durumuna rağmen ABD'de faaliyet gösteren cihadi selefi vaizlerin ideolojik oluşumlarının derinlemesine incelenmemiş, detaylı bir biçimde araştırılmamış olması şaşırtıcıdır. ABD kökenli Ahmed Musa Cibril'in cihadi ideolojisini ele alan detaylı bir çalışma henüz ortaya konmuş değildir. Batı dünyasında onun hakkında yapılan çalışmalar,^[6] güvenlik perspektifinin etkisiyle olsa gerek, oldukça yüzeysel olup bütüncül bir anlayıştan uzaktır. Söz konusu çalışmalar, meseleyi anlama çabasından ziyade etiketleme gayesi taşımaktadır. Bu konuda Türk akademiasında tek bir çalışma yapılmış olup o da Münire Gözde Aygın'a aittir. “XX. Yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefilik”^[7] başlıklı çalışmasında Aygın, ABD'de faaliyet gösteren Selefilği ve Ahmet Musa Cibril'in yaklaşımını kısaca tanıtmaktan öteye geçmemiştir.

Bu araştırmanın odağında Cibril'in yer almasının temel nedeni, ABD'deki cihadi selefi hareket içinde önemli bir figür olarak öne çıkmasıdır. ABD'deki küresel cihad hareketi içinde Suleiman Anwar Bengharsa ve Enver el-Evlaki gibi etkili Selefi vaizler bulunmasına rağmen, özellikle Batılı Müslüman gençler üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, Cibril ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. 1990'lı yıllardan itibaren radikal selefi söylemleri ile dikkat çeken Cibril, Suriye iç savaşı ile

[1] Frank Griffel, “What Do We Mean By ‘Salafi’? Connecting Muḥammad ‘Abduh with Egypt’s Nūr Party in Islam’s Contemporary Intellectual History”, *Die Welt Des Islams* 55/2 (2015), 186-220; Henri Lauzière, *The Making of Salafism: Islamic Reform in the Twentieth Century* (USA: Columbia University Press, 2015); Bernard Haykel, “On the Nature of Salafi Thought and Action”, *Global Salafism: Islam’s New Religious Movement*, ed. Roel Meijer (New York: Oxford University Press, 2014), 34-57; Emad Hamdeh, *Salafism and Traditionalism: Scholarly Authority in Modern Islam*, (Cambridge University Press, 2021); Abdel Latiff Omayma, “Trends in Salafism”, *Islamist Radicalisation: The Challenge for Euro-Mediterranean Relations*, ed. Michael Emerson vd. (Brussels: Centre for European Policy Studies, 2009), 69-86; Roel Meijer (ed.), *Global Salafism: Islam’s New Religious Movement* (New York: Oxford University Press, 2009).

[2] Nathan Spannaus - Masooda Bano, “Evolution of Saudi Salafism”, *Modern Islamic Authority and Social Change* (Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd, 2018), 1/150-170; Meijer, *Global Salafism: Islam’s New Religious Movement*, 1-30.

[3] Shiraz Maher, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea* (Oxford: Oxford University Press, 2016), 3-20.

[4] Quintan Wiktorowicz, “A Genealogy of Radical Islam”, *Studies in Conflict and Terrorism* 28/2 (2005).

[5] Gilles Kepel, *Jihad: The Trail of Political Islam* (London: I.B. Tauris, 2002), 220.

[6] Alexander Yannis Meleagrou Hitchens, *Salafism in America: History, Evolution, Radicalization* (Washington: George Washington University, 2018), 98-115; Alexander Yannis Meleagrou Hitchens vd., *Homegrown: ISIS in America* (London, New York, Oxford, New Delhi, Sydney: I.B.Tauris, 2020), 125-146; Joseph A. Carter vd., *#Greenbirds: Measuring Importance and Influence in Syrian Foreign Fighter Networks* (London: International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence, 2014), 2-36.

[7] Münire Gözde Aygın, *XX. Yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefilik* (Ankara: Eskiyeeni Yayınları, 2022).

etkisini daha da genişletmiştir. Ancak ABD'deki cihadi hareket içinde ikonik bir vaize dönüşen Cibril hakkında yeterli düzeyde araştırma bulunmamaktadır. Cibril'in düşünce hayatını, konuşmalarını, yazılarını ve bazı videolarını inceleyen bu çalışma, onun küresel cihada yaklaşımına ve cihad söyleminin oluşum sürecine odaklanmakta ve bu alandaki eksikliği gidermeyi hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmak için öncelikle, selefilik ve cihadi selefiğin genel çerçevesi okuyucuya betimlenmiş, ardında da Cibril'in entelektüel dünyası ve cihad eylemine yaklaşımı ortaya konulmuştur. Deskriptif yöntemin kullanıldığı bu çalışmada yer yer söylem analizine müracaat edilmiştir. Böylece pür selefilikten cihadi selefiliğe doğru evrilen Selefi düşünceden beslenen Cibril'in hayatı ve görüşleri üzerinden Cihadi Selefiliğin profili ortaya konmuştur. Bu çerçevede araştırmanın temel soruları şunlardır: Cibril'in düşünce dünyasını şekillendiren başlıca unsurlar nelerdir? Hangi dinî, ideolojik ve politik faktörler, onun cihadi Selefi söyleminin oluşumuna katkı sağlamıştır? Cibril'in selefilikten cihadi selefiliğe doğru evrilmesinde etkili olan kişiler, olaylar ve metinler hangileridir? Hayatının bir kısmını ABD'de bir kısmını da 'katı' ve 'toleranssız' din yorumunun hâkim olduğu Suudi Arabistan'da geçiren Cibril, hangi aşamalardan geçerek cihadi eğilimin temsilcisi olmuştur? Bu sorular, Cibril'in cihad söyleminin teolojik ve ideolojik kökenlerine inerek, onun selefilikten cihadi selefiliğe geçişindeki kritik unsurları ortaya koymayı ve onun cihadi profilini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

1. Selefilik'ten Cihadi Selefiliğe Doğru

Batı'da Sanayi Devriminin ekonomik çıktıları, Fransız İhtilali'nin siyasi ve sosyal sonuçları yeni bir dünyanın oluşmasını sağlarken Müslüman dünyada ise farklı akımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu akımlardan biri de Selefilik'tir. Cemalettin Afgani, Muhammed Abduh ve Reşid Rıza gibi İslam düşünürleri tarafından teorisi oluşturulan Selefilik, İslam'ın ilk dönemini; sahabe ve tâbiîn dönemini referans almaktadır. Selefi düşünürler, Müslümanların her konuda Kur'an'a ve Peygamber'in sünnetine dönmesi gerektiğini, doğru yaşamın formülünün ve kurtuluşun anahtarının bu davranış biçiminde olduğunu savunmaktadır.^[8] Selefiler, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan senkretik kültürel dini ritüellerin ve yorumların, Allah'ın mesajının saflığını bozduğunu ileri sürerek Müslümanların cennete ulaşmalarının ancak Selefi Salihin'in örneğine dönmeyle mümkün olacağı görüşünü ortaya atmışlardır. Bu bağlamda Selefi etiketi, "doğru" dini bağlılığı ve ahlaki meşruiyeti ifade etmek için kullanılmakta; alternatif din anlayışlarını da İslam'dan sapma olarak işaretlemektedir.^[9]

Peygamber, sahabe ve tâbiîn dönemini 'asrı saadet' olarak kodlayan bu hareket; tevhid, haki-miyet, el-vela' ve'l-bera' (dostluk ve düşmanlık), cihat, tekfir veya küfür kavramlarını ön plana çıkarmış ve onları *özgün* bir biçimde yeniden yorumlamıştır.^[10] Bu çerçevede İslam'daki yerleşik otoriteye dair her türlü fikri, yapı bozuma uğratan bir çeşit eşitlik anlayışını savunan Selefiler; herkesin orijinal kaynaklara dönmeye ve ilahi irade adına konuşmaya yetkili olduğunu iddia etmektedir.^[11] Selefiliğin temel inanç ilkeleri; Allah'ın tekliğini vurgulayan tevhid, akide, tekfir, silahlı mücadele olarak cihad ve el-vela' ve'l-bera' etrafında şekillenmektedir. Bu inanç etrafında dünyanın farklı coğrafyalarında kendini Selef nispet eden en ılımlısından en radikaline kadar çeşitli gruplar varlık göstermektedir. Selefiler, kendi içinde gruplara ayrılmakta ve farklı tasniflere muhatap olmaktadır. Ancak dört konuda aralarında mutabakat vardır. İlk olarak tüm selefi

[8] Oliver Scharbrodt, *Muhammad 'Abduh: Modern Islam and the Culture of Ambiguity* (London New York Oxford: I.B. Tauris, 2022), 177; John L. Esposito, "Contemporary Islam Reformation or Revolution?", *The Oxford Dictionary of Islam* (Oxford: Oxford University Press, 1999), 683; Meijer, *Global Salafism: Islam's New Religious Movement*, 2.

[9] Quintan Wiktorowicz, "Framing Jihad: Intramovement Framing Contests and al-Qaeda's Struggle for Sacred Authority", *International Review of Social History* 49/12 (2004), 159.

[10] Maher, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, 14.

[11] Khaled Abou El Fadl, "Islam and the Theology of Power", *Middle East Report* 221 (Winter 2001), 32.

grupların inançlarının merkezinde Kur'an'a ve hadislere literal bir biçimde bağlılık bulunmaktadır. Hadisler, Kuran'ın tamamlayıcısı hükmünde olup hadis olmadan Kur'an anlaşılabilir. Dini ve tevhidi korumanın yolu da Hz. Muhammed'in modeline sadık kalmakla mümkündür. Hz. Peygamber, bir Müslüman olarak tevhidin mükemmelliğini kendi hayatında eylem olarak somutlaştırmıştır.^[12]

İkinci olarak, kendilerini selefe nispet edenlerin çoğu ve özellikle Cihadi Selefiler, ABD'nin İslam'a ve Müslümanlara karşı kanlı bir savaş yürüttüğünü, İslam'ı yok etme niyetinde olduğunu ve Amerikalılar ile İsraililerin *savaş insanları* olduğunu savunmaktadır. Savaş insanı olan İsrail, ABD'nin desteği ile Filistin'i işgal etmekte ve Müslümanlara zulmetmektedir. ABD'nin Afganistan'da, Irak'ta veya dünyanın başka yerlerinde yaptığı zulüm bu ittifak siyasetinin dışavurumudur.^[13] Üçüncü olarak, kafirlerin saldırısına direnmek için yapılan savunma cihadı, her Müslümanın üzerine farzdır. Müslüman bir ülke işgal edildiğinde müminlerin canını, malını veya namusunu korumak için cihat etmek zorunludur. Bu bağlamda savunma cihadı, '*mükemmel bir haklı neden*' olarak kabul edilmektedir.^[14] Dördüncü olarak güçlü bir izolasyon eğilimine sahip olan selefiler, kendilerini kurtuluşa eren fırka olarak görmekte ve sapkın mezheplere mensup insanlarla irtibatı gayri meşru kabul etmektedir. Bundan dolayı, inançlar arası etkileşimin düzeyi oldukça düşüktür.^[15]

Wiktorowicz, Suudi Arabistan'dan hareketle Selefilere üç gruba ayırmaktadır. Bunlardan ilki, Kur'an'ı, hadisi ve diğer İslami kaynakları inceleyen ve Müslümanların inançlarını anlamalarına ve buna uygun davranmalarına yardımcı olmak amacıyla yayınlar yapan Pürist Selefilerdir. Müslüman yöneticilere tavsiyelerde bulunmayı tercih eden Püristler, rejime muhalif hareketlerde olduğu gibi şiddet ve terör yoluyla toplumun değiştirilmesine karşı çıkmaktadır. Suudi Arabistan'ın dinî kuruluşlarında etkin olan Pürist Selefiler, Selefi nüfusun en yaşlı kesimini oluşturmaktadır.^[16] İslam'ın saflığını korumanın yolunun siyasi meselelere odaklanmaktan geçtiğini savunan Politicos Selefiler, ikinci grubu oluşturmaktadır. Alimin, İslam'a uygun bir biçimde davranmayan yöneticileri ve politikaları eleştirmek gibi ahlaki bir sorumluluğu olduğunu savunmaktadırlar. Bu gruba göre, şiddet içermeyen kamusal ajitasyona ihtiyaç vardır. Bu grubun ortaya çıkmasında, 1990 yılında Suudi Arabistan Müftüsü Abdülaziz bin Abdullah bin Baz'ın ABD askeri birliklerinin krallığa girmesine izin veren fetvası etkili olmuştur. Politicos Selefilerin ikonlarından olan Sefer el-Havali'ye göre bu karar, Müslüman dünyanın kafirler tarafından sömürgeleştirilmesine ve adım adım işgal edilmesine resmi onay anlamını taşımaktadır. Hakimiyet tevhidini öne çıkaran Politicos Selefiler, Tanrı'nın yasama hakkının ve hükümlerinin siyasi arenada uygulanması gerektiğini savunmaktadır.^[17]

Üçüncü grubu ise 1979 tarihli Afgan-Rus Savaşı'nda tohumları atılan ve selefi kimliğin işareti olarak aktif mücadeleyi esas alan Cihadi Selefiler oluşturmaktadır. Püristlerin, yozlaşmış Müslüman rejimlere karşı fazlasıyla sadık ve itaatkâr olduklarını; politicosların güncel olayları iyi kavramakla birlikte cevap üretme kapasitelerinin düşük olduğunu savunmaktadır. Bu grup, Müslümanları tekrar Allah'ın hakimiyeti altında toplamak için 'kafir'lere ve 'sözde' Müslümanlara karşı cihad yapılması gerektiğini savunmaktadır. Bu perspektife sahip insanlara göre cihat, "*gerçek İslam'ın zirvesi*" ve İslam'ın altıncı şartı olarak kabul edilmektedir.^[18] 1990'lı yıllardan itibaren selefi popülasyon içinde baskın bir konuma gelmeye ve onları ihata etmeye başlayan

[12] Quintan Wiktorowicz, "Anatomy of the Salafi Movement", *Studies in Conflict & Terrorism* 29/3 (2005), 209.

[13] Quintan Wiktorowicz - John Kaltner, "Killing in the name of Islam: Al-Qaeda's Justification for September 11", *Middle East Policy* 10/2 (Summer 2003), 82-83.

[14] Wiktorowicz - Kaltner, "Killing in the name of Islam: Al-Qaeda's Justification for September 11", 84.

[15] Wiktorowicz, "Anatomy of the Salafi Movement", 219.

[16] Wiktorowicz, "Anatomy of the Salafi Movement", 217-221.

[17] Wiktorowicz, "Anatomy of the Salafi Movement", 221-225.

[18] Wiktorowicz, "Anatomy of the Salafi Movement", 225-228; Quintan Wiktorowicz, "The New Global Threat: Transnational Salafis and Jihad", *Middle East Policy* 8/4 (2001), 21.

cihadi selefler; küresel cihat söyleminin de mimarı olarak görünmektedir. Aslında “Küresel cihat” kavramı, Batılılar tarafından üretilmiş yeni bir kavramdır.^[19] Kavramın akademik dünyaya dahil olması ise, 1994 yılında Buenos Aires’te bulunan Yahudi Kültür Merkezi’nin ve konsolosluğun bombalanması ile olmuştur.^[20]

İsraili akademisyen Reuven Paz, “Küresel Cihat Hareketi”ni akademik dünyada kavramsallaştıran kişilerin başında bulunmaktadır. 11 Eylül sonrasında terimin popüler hale gelmesinde Paz’ın “*The Brotherhood of Global Jihad*”^[21], “*Middle East Islamism in the European Arena*”^[22] veya “*Islamists Abroad: The Global Jihad Movement in the West*”^[23] başlıklı yazıları oldukça belirleyici olmuştur. Kısacası, küresel cihat ile ilişkili kavram seti, 1990’lı yılların ortasında kullanılmaya başlanmış, 11 Eylül’den sonra da El-Kaide ve türevlerinin Batı karşıtlığına atıf yapan bir içerik olarak yaygınlaşmıştır.^[24] Ancak 11 Eylül sonrasında yaşananların, *sadece* kavramın inşası bağlamında değil; aynı zamanda cihadi selefi hareketin oluşmasında etkili olduğu belirtilmeli. ‘*Teröre karşı Haçlı Seferi*’ veya ‘*kutsal savaş*’ gibi retoriklerle İslam dünyasının parçası olan ülkelerin art arda saldırıya maruz kalması, Cihadi Selefiligi ete kemiğe büründürmüştür. Maher’in de belirttiği gibi^[25] Cihadi Selefilik, İslam dünyasında yaşanan çatışma ve savaşların ortaya çıkardığı bir semptomdur. Afganistan, Çeçenistan ve Bosna’daki çatışmalar, dünyanın farklı coğrafyalarından gelen insanları bir araya toplamış ve bu selefilik çeşidinin tohumlarını atmıştır. Bu bağlamda kendini Cihadi Selefi olarak tanımlayan insanların çoğu, cihadın en önemli ve meşru yöntem olduğunu savunmakta ve genel olarak küresel cihat hareketini desteklemektedir.^[26] Ayrıca 11 Eylül’ün ardından Irak’ın işgal edilmesi de Selefi düşünürlerin cihadi yeniden yorumlamalarına neden olmuştur. Afganistan-Rusya savaşında güçlü bir aktör olan Suudi Arabistan’ın ABD ile iş birliği yapması, Afganistan’da doğan El-Kaide ve liderinin zorunlu olarak önce Sudan’a gitmesi, Afrika’nın birçok ülkesinde yaşanan çatışmalar, İsrail’in Filistin’i adım adım işgal etmesi, Suriye’de ortaya çıkan iç savaş gibi faktörler, Cihadi selefilikğin ortaya çıkması, yapılandırılması, detaylandırılması ve berraklaşması ile neticelenmiştir.^[27] Şimdi de dünyanın birçok ülkesinde küresel cihat hareketine mensup olan, biat eden veya sempati duyan insanlar bulunmaktadır. Bu insanlardan biri de Filistin asıllı Amerikalı Ahmet Musa Cibril’dir.

2. Ahmet Musa Cibril’in Düşünce Dünyası

Cibril, 1971 yılında ABD’nin Michigan Eyaleti’ne bağlı Daerborn kentinde dünyaya gelmiştir. Çocukluğunun bir kısmını ABD’de, bir kısmını da dünyaya Vahhabi ideolojiyi ve Selefi din adamlarını ihraç eden^[28] Suudi Arabistan’da geçirmiştir. Doğumundan kısa bir süre sonra, Suudi Arabistan’ın Medine şehrinde bulunan Medine İslam Üniversitesi’nde eğitim alan babası Musa Cibril’in öğrenciliği nedeniyle Medine’ye taşınmıştır. On bir yaşına kadar Medine’de yaşayan Cibril,

[19] Maher, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, 16.

[20] Martin Kramer, “The Jihad Against the Jews”, *Commentary* 98/4 (Ekim 1994), 42.

[21] South Asia Terrorism Portal (SATP), “Messianism: The Brotherhood of Global Jihad” (Erişim 2 Haziran 2024).

[22] Reuven Paz, “Middle East Islamism in the European Arena”, *Middle East Review of International Affairs* 6/3 (Eylül 2002), 67-76.

[23] Reuven Paz, “Islamists Abroad: The Global Jihad Movement in the West”, *Australia/Israel Review* 27/2 (2002).

[24] Thomas Hegghammer, *Violent Islamism in Saudi Arabia, 1979-2006: The Power and Perils of Pan-Islamic Nationalism*, (Paris: Sciences Po, Institut d’Etudes Politiques de Paris, Doktora Tezi, 2007), 261.

[25] Maher, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, 16.

[26] Alexander Meleagrou-Hitchens, *Incitement: Anwar al-Awlaki’s Western Jihad* (Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2020), 13.

[27] Raihan Ismail, *Rethinking Salafism: The Transnational Networks of Salafi ‘Ulama in Egypt, Kuwait, and Saudi Arabia* (New York: Oxford University Press, 2021), 107.

[28] Mohd Faizal Musa, “The Riyal and Ringgit of Petro-Islam: Investing Salafism in Education”, *Islam in Southeast Asia: Negotiating Modernity* (Singapore: ISEAS - Yusof Ishak Institute, 2018), 64.

ilk dinî eğitimini burada ve babasından almıştır. 1984 yılında ABD'ye dönen Cibril, lise eğitimine ve dinî eğitimine devam etmiştir. İslam'ın bazı klasik metinlerini ezberleyerek öğrenmiştir. Bu dönemde babasının üniversiteden sınıf arkadaşı olan ve 1987 yılında uğradığı suikast sonucu ölen İhsan İlahi Zahir (1945-1987)'den dinî dersler almıştır. Zahir'e hayran olan Cibril, onun kitaplarını satır satır ezberlemiştir. Cibril'in kitaplarına hakimiyetinden hareketle Zahir'in, bir gün tıpkı geleceği gören bir kâhin edasıyla Cibril'in babası Musa'ya "Sen bir mücahit yetiştirdin" dediği ifade edilir. Lise eğitimini doğduğu kentte tamamlayan Cibril, babasının izini takip etmiş; ikinci kez Suudi Arabistan'a gitmiştir.^[29]

Müslüman Kardeşler'in etkisinin yoğun olduğu ve öğretim kadrosunun çoğunluğunu aktivistlerin oluşturduğu Medine İslam Üniversitesi'ne^[30] kaydolan Cibril, İslam hukuku alanında uzmanlaşmak için Şeriat Fakültesi'ne devam etmiştir. Bununla birlikte Şeriat Fakültesi'nin müfredatı ile yetinmemiş, Suudi Arabistan'ın Selefi alimlerinin birçoğundan özel dersler almış, onlarla teşriki mesai içinde olmuştur. Bu alimlerden birisi, Muhammed İbn-i Salih el-Useymin'dir (1929-2001). Cibril, el-Useymin ile birlikte Takiyyüddin İbn-i Teymiye'nin (1263-1328) kitaplarını okumuştur. Bu dönemde Cibril'in odaklandığı isimler arasında Muhammed İbn Abdülvehhab da bulunmaktadır. Necd alimlerinden Bekir Ebu Zeyd'in (1944-2008) özel derslerine katılmış ve onunla birlikte Muhammed İbn Abdülvehhab'ın fikirlerini detaylı bir biçimde incelemiştir. Dört yıl boyunca aslen Moritanyalı olan ve Kral Abdülaziz'in daveti ile Suudi Arabistan'da hocalık yapmaya başlayan Muhammed Muhtar eş-Şankiti'nin (1907-1974) ve beş yıl boyunca da Safiur-Rahman el-Mübarekpurî'nin (1942-2006) yanında ilmi çalışmalar yapmıştır. Bunların dışında Cibril'in eğitim aldığı hocalardan öne çıkanları şunlardır; Hamud bin Ukla eş-Şuaybi (1925-2002), Mukbil bin Hadi el-Vadi'i (1933-2001), Abdullah el-Guneyman (1926-2010), Cibril'in Kur'an öğretmeni olan Muhammed Eyyub (1952-2016), Muhammed Emin Sankiti'nin öğrencisi olan Atiya es-Salim, Abdülaziz bin Baz'ın sağ kolu olan İbrahim İbni Salih el-Hüseyn (1938-), Abdullah el-Kaud (1922), Hamad el-Ensari (1925-1997), Râbi bin Hâdi bin el-Medhali'nin damadı olan Musa el-Karni (1954-2021), Muhammed Mabed, Ebu Malik Muhammed Şakrah, Sefer el-Havali (1950), Selman el-Avde (1956) ve Abdulaziz bin Abdullah bin Baz'dır (1912-1999). Neredeyse döneminin tüm ünlü selefi alimlerinden dersler almış, onların rahle-i tedrisatından geçmiş olan Cibril, selefi alimler ve gruplar tarafından da yakından tanınmaktadır. 1993 yılından 1999'a kadar Suudi Arabistan'ın baş müftüsü, muazzam dinî bilgisi, rejim ile halk arasındaki bağı güçlendiren ve kurumsal Vahhabiliğin temsilcisi olan bin Baz,^[31] Cibril'in kendisi tarafından tanındığını ve meşru bir akideye sahip olduğunu belirtmiştir. Hatta Suudi Arabistan'daki öğrencilerine Cibril'den ve babasından ilim öğrenmelerini tavsiye etmiştir. Üniversite eğitimini bitirdikten sonra İslam ülkelerinden Mısır'ı ve Ürdün'ü ziyaret eden Cibril, sonrasında ABD'ye dönmüş ve Michigan Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde yüksek lisansını (LLM) ve doktorasını (JD) tamamlamıştır.^[32]

'Ahmed Cibril', 'Ebu Halid', 'Şeyh Ahmed Musa Cibril' isim ve mahlaslarını kullanan Cibril,^[33] 1990'lı yılların başından itibaren fikri olarak dönüşmeye ve Suudi devleti yanlısı Selefilikten uzaklaşarak tohumları 1950'lerde atılan ve 1980'li yıllarda ete kemiğe bürünmeye başlayan muhalif hareketlere yakınlaşmaya başlamıştır. Cibril, başlangıçta Suudi rejimine muhalefet eden Nasir

[29] Shaykh Ahmad Musa Jibril, *Celebrating the Holidays of The Infidels* (b.y.: Adviceforparadise Publications, ts.), 2-3; Shaykh Ahmad Musa Jibril, *Al-Walâ' Wal-Barâ: Loyalty and Disavowal* (b.y.: Rayat Al-Quran Publications, ts.), 6-7.

[30] Stéphane Lacroix, *Awakening Islam: The Politics of Religious Dissent in Contemporary Saudi Arabia*, çev. George Holoch (Cambridge: Harvard University Press, 2011), 43.

[31] Gilles Kepel, *The War for Muslim Minds: Islam and the West*, çev. Pascale Ghazaleh (Cambridge, Massachusetts London, England: Belknap Press of Harvard University Press, 2006), 186.

[32] Jibril, *Celebrating the Holidays of the Infidels*, 2-3; Jibril, *Al-Walâ' Wal-Barâ: Loyalty and Disavowal*, 6-8.

[33] Counter Extremism Project, "Ahmad Musa Jibril", (Erişim 10 Mart 2024).

el-Ömer (doğ. 1952), Avad el-Karni (doğ. 1959) ve Muhammed b. Said el-Kahtani (1935-1979) gibi isimlerden oluşan Uyanış Alimleri'ne (Şuyuhu's-Sahve) yakın olmuştur.^[34]

İslam içindeki görüş farklılıklarına karşı toleranssız,^[35] Suudi devletine itaatin ve rızanın teolojisi olan Vahhabiliğin^[36] ilkeleri ile dinin siyasal alandaki rolüne ilişkin fikirler manzumesi olan modern İslamcılık akımının izdivacından doğan Sahve hareketinin^[37] önde gelen temsilcilerinden Selman el-Avde ve Sefer el-Havali gibi isimler, Cibril'in düşünsel yolculuğunda belirleyici etkiye sahip olmuş görünmektedir. Cibril, hocaları arasında yer alan Avde'yi "*Zamanımızın İmamı*" olarak betimlemekte ve onun "*Yarımada'daki Amerikan varlığına*" karşı "*cesurca*" direndiğinden bahsetmektedir. Kendi ifadesiyle "*Şeyh Selman, Yarımada'daki Amerikan varlığına cesurca karşı çıktı*" diyen Cibril, Avde'nin ABD'yi "*Müslüman toprakların başına gelen bir felaket*" olarak değerlendirdiğini belirtmektedir.^[38]

Mütevazı ve saygın bir Necd ailesine mensup olan Avde, 1955 yılında Suudi Arabistan'ın orta kesimindeki el-Kasim vilayetinin Bureyde kenti yakınlarındaki El-Basr köyünde dünyaya gelmiştir. Bureyde'nin, Riyad'ın kuzeybatısında yer alması, Irak ve Necd'den Hicaz'a giden yolların kavşak noktası olması ve sahip olduğu tarım potansiyeli nedeniyle tarih boyunca dikkat çeken bir şehir olmuştur. Bu stratejik konumu, Bureyde'yi merkezi bir konuma yükseltmiştir. Bu dikkat çekici şehir, 1990'lardan itibaren de Suudi Arabistan'daki küresel cihad mensuplarının rejime karşı yürüttükleri muhalefetin merkezine dönüşmeye başlamıştır. Bu anlamda Bureyde'nin tarihi bir önemi bulunmaktadır. Avde, Bureyde'de ilk ve ortaokul eğitimini tamamladıktan sonra yüksek eğitimini Riyad'da bulunan ve Suudilerin 'İmam Üniversitesi' olarak tanımladıkları İmam Muhammed Üniversitesi Şeriat Fakültesi'nde tamamlayarak Arap dili ve İslam hukuku alanında uzmanlaşmıştır. Üniversite sonrasında Bureyde'ye dönen Avde, bir müddet öğretmenlik yaptıktan sonra İmam Muhammed Üniversitesi'nin akademik kadrosuna katılmıştır. Suudi Arabistan'ı bir Şeriat devleti olarak görmekle birlikte Avde, onun reforma ihtiyacı olduğunu savunmuştur. Dinî meselelerden ziyade ulusal ve uluslararası politik konulara odaklanmış, Müslümanların cihada ihtiyacı olduğunu ve Arap yarımadasının yeniden İslamlaşması gerektiğini iddia etmiştir. Ona göre, Krallığın asıl görevi İslam'a ve tevhide davettir. Bunun sağlanabilmesi için de Batılı uzmanlar ve uzak doğulu işçiler ülkeden çıkartılmalı, yarımadanın tamamı kafirlerden temizlenmeli ve hatta Suudi vatandaşı olan Şiiler de ülkeden sürülmelidir. Kadınların araba kullanmasına ve kürtaja karşı çıkan Avde, yer yer Suudi hükümetini de eleştirmekten geri durmamıştır. Daha çok İslam dünyasının geneline hitap eden konuşmalar yapan ve yazılar kaleme alan Avde,^[39] "*Biz Barış ve Birliğin Savunucularıyız*" başlıklı yazısında da İslam milletinin geneline hitap ederek Suudi ulemasının da kendisi gibi davranması gerektiğini ima etmiştir;

"Bosna'da, Filistin'de, Mısır'da, Afganistan'da ve diğer yerlerdeki Müslüman kardeşlerimizle birlikte yaşıyoruz. Onları yok saymak dine ihanettir.. Davamız mahalli veya özel değil, bütün İslam ümmetinin meselesidir. Biz, dünyanın diğer yerlerindeki Müslümanlar için endişelenelim."^[40]

[34] Mehmet Ali Büyükkara, "11 Eylül'le Derinleşen Ayrılık: Suudî Selefiyye ve Cihadî Selefiyye", *Dini Araştırmalar* 7/20 (2004), 210.

[35] El Fadl, "Islam and the Theology of Power", 32.

[36] Madawi Al-Rasheed, *Contesting the Saudi State: Islamic Voices from a New Generation* (England: Cambridge University Press, 2006), 26.

[37] Christopher Pooya Razavian, "Post-Salafism: Salman al-Ouda and Hatim al-Awni", *Modern Islamic Authority and Social Change*, ed. Masooda Bano (Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd, 2018), 1/175; Lauzière, *The Making of Salafism: Islamic Reform in the Twentieth Century*, 201; Spannaus - Bano, "Evolution of Saudi Salafism", 1/164; Kepel, *The War for Muslim Minds: Islam and the West*, 176; Ondrej Beranek, "Divided We Survive: A Landscape of Fragmentation in Saudi Arabia", *Crown Center for Middle East Studies* 33 (Ocak 2009), 3.

[38] Archive, "Al-Jihad" (Erişim 31 Mayıs 2024).

[39] Mamoun Fandy, *Saudi Arabia and the Politics of Dissent* (New York: Palgrave Macmillan, 1999), 89-112.

[40] Fandy, *Saudi Arabia and the Politics of Dissent*, 113.

Müslüman Kardeşler'in fikriyatı ile sentezlenen Sahve Hareketi, 1990 yılından itibaren Suudi Arabistan Krallığı'na karşı çıkmaya ve aleni bir biçimde muhalefet etmeye başlamıştır. Bu bağlamda Avde'ye göre, yöneticiler Müslüman oldukları ve namaz kıldıkları müddetçe hükümete itaat şarttır... Ancak onların küfrü açık, aleni hale gelirse onlara isyan etmek, ayaklanmak veya başkaldırmak gerekmektedir. Yöneticiler küfre düşerse onları görevden almak ve yerine başkasını getirmek bir görevdir.^[41] Popülaritesi her geçen gün artan Avde'nin yer yer isyana teşvik eden muhalif söylemlerinden rahatsız olan İçişleri Bakanlığı, 1991 yılı mayıs ayında kendisinden devletin kırmızı çizgisini geçmeyeceğine ve bir daha siyasi içerikli konuşma yapmayacağına dair söz verdiğini beyan eden bir belge imzalamasını istemiştir. Avde, bu isteği kabul etmiş; yaklaşık bir yıl kadar siyasi konu ve tartışmalardan uzak durabilmiştir. Ancak siyasi konularda görüş beyan etmeye ve rejimi eleştirmeye başlamasıyla birlikte 13 Eylül 1994 tarihinde tutuklanmıştır. 2 Haziran 1999'a kadar, yaklaşık beş yıl hapis hanesinde kalmıştır.^[42] Bu dönemde Avde'ye yakın olan Cibril, hapiste kaldığı süre boyunca onu desteklemeye devam etmiştir. Ancak Avde, hapse girmesine sebep olan pek çok fikri terk etmiş ve sistem tarafından rehabilite edilmesinden^[43] sonra salıverilmiştir. "Küresel cihad" söylemi ile arasına mesafe koymuş, demokrasiyi öven açıklamalar yapmış ve muhalif kimliğinden uzaklaşarak rejim ile uzlaşmıştır. 2007 yılının Eylül'ünde Avde, Usame bin Ladin'e El-Kaide ve müttefikleri tarafından yürütülen cihadın biçimini eleştiren bir mektup yazmıştır. Bir zamanlar Avde'nin kendi kahramanı ve savunma cihadının uygun lideri olduğunu söylediği Ladin'e "*Kardeşim Usame*" diyen Avde, Müslümanların kayıplarından yakınmış ve Ladin'i tövbe etmeye çağırmıştır. Batılı hükümetlerin ve bazı Arap rejimlerinin Ladin'in tabutuna çakılan bir çivi olarak yorumladıkları bu mektup, *sembolik* olarak Avde'nin hapis hanesinden çıkmak için Suudi rejimi ile anlaştığının, aktivist duruşundan vazgeçtiğinin ve rejimi destekleyen organik bir aydına dönüştüğünün göstergesi olarak kabul edilmiştir.^[44] Bu "rehabilitasyon" ile Cibril, Avde'den uzaklaşmıştır.

Cibril'i etkileyen diğer Sahve alimi de Sefer bin Abdurrahman el-Havali'dir. Cibril, Havali'yi 1990'ların sonunda ABD'ye yaptığı bir ziyarette tanıdığını söylemektedir:

"Şeyh Sefer'i bizi ziyaret ettiğinde tanıdım. Ben lisedeyken ABD'nin Michigan kentine yaptığı ziyarette onun evimizde kalmasından onur duyduk. Eylemleriyle kahramanlıklarını kazıyan ve Selefîni yöntemini yenileyen Şeyh Selman el-Avde ve onun kahraman meslektaşları için de aynı şey geçerlidir."^[45]

Sahve düşüncesinin sembol isimlerinden biri olan Havali, 1950 yılında Taif'in güneyindeki el-Baha bölgesinde dünyaya gelmiştir. Havali, Medine İslam Üniversitesi'nde okumuştur. Mekke'de bulunan Ummu'l Kur'a Üniversitesi'nde yüksek lisans yapan Havali, laikliğe ve laikliğin Arap ve Müslüman entelektüeller üzerindeki etkisine odaklanmıştır. Havali'nin amacı, İslam'ı seküler Avrupa'nın ve Amerikan'ın saldırılarına karşı savunmaktır. Kamusal bir entelektüel olan Havali, geniş yelpazede Müslümanların kaygılarına çözüm üretmeye çalışmıştır. Koyu bir selefi olan Havali, yüksek lisans ve doktora tezlerini Seyyid Kutub'un kardeşi Muhammed Kutub'un danışmanlığında hazırlamıştır. Aynı üniversitenin Akide Bölümü'nde ilk önce öğretim üyeliği daha sonra da bölüm başkanlığı yapan Havali, Müslümanların gündelik sorunlarına odaklanmış; Suud rejiminin Körfez savaşı politikasını ve ABD ile olan yakınlaşmasını eleştirmiştir. Bu bağlamda Sahve alimleri

[41] Mansoor Jassem Alshamsi, *Islam and Political Reform in Saudi Arabia: The Quest for Political Change and Reform* (New York: Routledge, 2011), 45.

[42] Lacroix, *Awakening Islam*, 200-205.

[43] Jibril, *Celebrating the Holidays of the Infidels*, 3; Al-Rasheed, *Contesting the Saudi State: Islamic Voices from a New Generation*, 95.

[44] Michael Scheuer, *Osama Bin Laden* (Oxford: Oxford University Press, 2012), 247; MuslimMatters, "Shaykh Salman al-Oudah's Ramadan Letter to Osama Bin Laden" (Erişim 29 Mayıs 2024).

[45] Hitchens, *Salafism in America: History, Evolution, Radicalization*, 100.

ile Suudi rejiminin arasının açılmasına neden olan olaylardan birisi, 2 Ağustos 1990 tarihinde Irak tarafından Kuveyt'in işgal edilmesi sürecinde Amerikan askerlerinin Suudi topraklarına yerleşmesidir.^[46] Bu durumun, Suudi Arabistan'ın dinî meşruiyetine zarar verdiğini^[47] ve İslam hukukuna aykırı olduğunu savunan Havalı, ABD'ye güvendiği gerekçesiyle rejimi eleştirmiştir:

“İman ve tevhid ümmeti, sorunun çözümünde Yüce Allah'ın yerine Amerika'ya güvenmeyi nasıl kabul edebilir?... 1980'den bu yana Amerika, ordusunu Körfez'e benzer coğrafi koşullarda, örneğin Nevada çölünde eğitiyor. Pek çok analize göre Körfez'e müdahale etmek ABD'nin stratejik planıydı ve artık ABD'nin bu planı öne çıkarma şansı da geldi.”^[48]

Havalı'ye göre, İslam hukukuna aykırı davranan rejim, ABD'nin stratejik planı doğrultusunda hareket etmiştir. Seyyid Kutub'un görüşlerinden etkilenen Havalı, Müslümanların siyasi sorunlarına odaklanmıştır. Sekülerizm tartışmalarında sıklıkla rejim yanlısı Selefi alimlerin meşru görmediği Seyyid Kutub'un Fî Zılâli'l-Kur'an tefsirine ve onun 'modern cahiliyye' görüşüne müracaat etmiştir. Kutsal toprakların işgal edildiğini savunan Havalı, ABD'nin petrolü kontrol etmek ve İsrail'in güvenliğini sağlamak amacıyla bölgeye adım adım yerleşmeye başladığı görüşündedir. 1991 yılında yapmış olduğu bir konuşmada, “Körfez'de olup bitenler, Batı'nın tüm Arap ve Müslüman dünyasına hükmetmeye yönelik daha büyük planının bir parçası”^[49] demiştir. Bu çerçevede Kuveyt Krizi, krallığı işgal etmek ve askeri üs kurmak için ABD tarafından bahane olarak kullanılmıştır.^[50] Bu ve benzeri görüşlerinden dolayı, önce üniversitedeki görevinden alınmış, ardından da 1994 yılında tutuklanmıştır. Yaklaşık beş yıl tutuklu kalan Havalı, 2 Haziran 1999 tarihinde serbest bırakılmıştır. Havalı'ye göre, Suudi Arabistan'ın karşı karşıya olduğu en büyük tehdit, Amerikan ve İsrail hegemonyasının tüm bölgeye yayılmasıdır. Bu bağlamda Filistin İntifadası, Haçlı-Siyonist ittifak planlarını bozmuştur. Rejim yanlısı selefilere pek hazzetmediği sokak eylemlerine de destek veren Havalı, intihar eylemlerine karşı sessiz kalma siyasetini tercih etmiştir. 11 Eylül olayından sonra, sıradan Müslümanların 11 Eylül günü olanlardan sevinç duyduğunu iddia etmiştir.^[51] Ladin'in, ABD'ye karşı olan beyanlarını haklı çıkarmak için sıklıkla müracaat ettiği bir alim olan Havalı, 2018 yılında yazmış olduğu ve Müslümanlar ile Batı medeniyeti arasındaki ilişkiyi teolojik ve tarihsel açıdan inceleyen “Müslümanlar ve Batı Medeniyeti” isimli kitabı nedeniyle dört oğlu ve erkek kardeşiyle birlikte yeniden tutuklanmıştır.^[52]

Cibril'in üzerinde etkisi olan düşünce dünyası ve bu dünyanın öne öne çıkan temsilcilerinin hayatları ve görüşleri bu şekildedir. Aktivist Sahve düşünürlerden 'beslenen' Cibril, 1990'ların sonundan itibaren Dearborn'un genç Müslüman topluluğunun radikal kesimleri arasında etkili bir figür olmaya başlamıştır. Cibril bu dönemde Batılı gençlere Selefilik propagandası yapan www.alSalafyoon.com isimli web sitesinin yöneticiliğini yapmaya ve düzenli olarak yazı kaleme almaya başlamıştır. Web sitesinin ilginç yazılardan birisi, 1999 yılında Gölcük'te meydana gelen deprem ile ilgilidir. Cibril'e göre ilahi bir ceza olan depremin iki gerekçesi bulunmaktadır. Bunlardan biri, dönemin hükümetinin Allah'a savaş açmış olması; ikincisi ise Türk yetkililer tarafından İsrail askerlerinin ülkede konuşlandırılmalarına izin verilmesidir. Cibril'e göre, Türk halkının büyük çoğunluğunun destek vermiş olduğu hükümet, birkaç konuda Allah'a savaş açmış bir görüntü

[46] Alshamsi, *Islam and Political Reform in Saudi Arabia: The Quest for Political Change and Reform*, 80.

[47] R. Hrair Dekmejian, “The Rise of Political Islamism in Saudi Arabia”, *Middle East Journal* 48/4 (1994), 627-637.

[48] Alshamsi, *Islam and Political Reform in Saudi Arabia: The Quest for Political Change and Reform*, 81.

[49] Peter L Bergen, *Holy War, Inc.: Inside the Secret World of Osama bin Laden* (New York: The Free Press, 2001), 78.

[50] David Commins, *The Wahhabi Mission and Saudi Arabia* (London: I. B. Tauris, 2006), 181.

[51] Safar al-Hawali, *The Day of Wrath: Is the Intifadha of Rajab only the Beginning?* (Birmingham-England: Maktabah Booksellers and Publishers, 2008), 7-11; Mamoun Fandy, “Safar al-Hawali: Saudi Islamist or Saudi Nationalist?”, *Islam and Christian-Muslim Relations* 9/1 (01 Mart 1998), 5-21; Büyükkara, “11 Eylül'le Derinleşen Ayrılık: Suudi Selefiyye ve Cihadî Selefiyye”, 212-215.

[52] Middle East Eye, “Mohammad bin Salman's Reign of Terror Will Not Make Saudi Arabia Stable” (Erişim 6 Mayıs 2024).

vermektedir. Sırf başörtüsü taktığı için bir kadının Parlamentodan kovulması, namaz kılanların işten atılması, okullardaki din derslerinin kaldırılması, Kur'an'ın ezberlenmesinin yasaklanması ve dinî hassasiyeti olan bir partinin yasaklanması Allah'a savaş açmanın göstergeleridir. Uzun bir süre İslam'ın sancaktarlığını yapan Osmanlı İmparatorluğu'nun torunları, atalarının öğretisini terk etmiş, açık ve net bir şekilde Allah'a savaş ilan etmiştir. Cibril'in ifadesiyle,

“Türkler medya aracılığıyla askeri güçlerini göstermeye ve ABD, İngiltere ve İsrail ittifaklarından gurur duymaya başladı. Türk medyası, ordusunun güçlü olması ve ABD, İngiltere ve İsrail ile ittifakının zirvede olması nedeniyle oldukça güçlü hale geldiğini, hiçbir şeyin ona zarar veremeyeceğini vurgulamıştır... Yahudi askerlerin yanında o 'sözde Müslümanların kanının ne kadar ucuz olduğunu görüyor musunuz?... Son on yılda yeryüzünde Türkiye kadar Allah'a savaş açan, gücünü, kudretini ve Allah düşmanlarıyla ittifakını sergileyen bir ülke olmamıştır. Yahudiler bile pisliklerinde Türkiye'nin ulaştığı noktaya ulaşamadılar.”^[53]

Cibril'e göre Allah'a karşı işlenen bu ve benzeri suçlardan sonra, herhangi bir kimse Allah'ın Türkiye'yi yeryüzünden silme konusunda şüphe etmemeli ve Türklere de dua etmemelidir.^[54] Cihadi eğilimli web sitesi, 2004 yılında Amerikan hükümeti tarafından kapatılmıştır.

1990'lı yıllarda Cibril'in faaliyet alanlarından birisi de dernek faaliyetleridir. Müslüman Öğrenciler Derneği'nin (MSA) Michigan ofisinin başkanlığını üstlenen Cibril, Wayne State Üniversitesi veya Wachtenow Community College gibi yerlerde düzenli olarak konuşmalar yapmış; haftalık tefsir, fıkıh ve tecvit dersleri vermiştir. Aynı zamanda dijital dünyanın imkanlarını etkili bir biçimde kullanmaya başlayan Cibril, bir içerik moderatörü olarak hizmet veren bir Yahoo! mesaj panosu olan “AhmadJibril-IslamClasses”ı hem de www.ahmadjibril.com isimli web sitesini kurmuş ve kanaatlerini bu mecralar üzerinden kamuoyu ile paylaşmıştır.^[55]

Bu dönemde Cibril hem radikal görüşlerini açık bir biçimde paylaşmaya hem de özellikle gençler arasında dikkat çekmeye ve ilgi odağı olmaya başlamıştır. Vaaz ve hutbelerinde, farklı platformlarda yapmış olduğu konuşmalarda cihadın öneminden, hakimiyet tevhidinden, tağut olan rejimlerden ve Alevilere sert davranmaktan bahsetmiş; küresel cihad hareketine desteğinin yanı sıra Şiilere karşı son derece katı bir söylem benimsemiştir. Cihad çağrısı yapmaktan çekinmeyen Cibril'in 2003 yazında Michigan'da bulunan Ömer Bin Hattap Camisine girişi yasaklanmış ve camii cemaatinin ondan uzak durmasına yönelik açıklamalar yapılmıştır. Bu süreç, pek çok kişinin onu tehlikeli biri olarak görmesi ile son bulmuştur.^[56]

Toplumun bir kısmı tarafından dışlanan ve tehlikeli bulunan Cibril ve babası, 2004 yılında banka dolandırıcılığı, posta dolandırıcılığı, sosyal güvenlik dolandırıcılığı, kara para aklama, ateşli silah ve mühimmat bulundurma ve gelir vergisi ödememe gibi suçlardan dolayı tutuklanmış ve hapse mahkûm edilmiştir. Sekiz yıllık hapis cezasının çoğunu Cibril, Indiana'daki Federal Cezaevi Kompleksi'nde geçirmiştir.^[57] Mahkûmlar arasında etkili bir figüre dönüşen Cibril, onların sözcüsü ve 'emir'i konumuna yükselmiştir. Bu dönemde Cibril ile hapisane arkadaşlığı yapanlar arasında Afganistan'da Taliban'ın yanında savaştığı gerekçesiyle 20 yıl hapis cezasına çarptırılan John Walker Lindh ile Nisan 2009 tarihinde Maersk Alabama'yı Somali açıklarında kaçırarak korsan grubundan hayatta kalan tek kişi olan Abduwali Muse gibi insanlar bulunmaktadır. Her iki mahkûmun üzerinde de Cibril'in büyük etkisi olmuştur.

[53] Archive, “Turkey's Earthquake an Unforgettable Lesson” (Erişim 17 Haziran 2024).

[54] Jibril, “Turkey's Earthquake an Unforgettable Lesson”.

[55] Hitchens vd., *Homegrown*, 128.

[56] Beliefnet, “Extremism in Our Own Communities?” (Erişim 6 Mayıs 2024).

[57] Hitchens, *Salafism in America: History, Evolution, Radicalization*, 107-108.

Farklı bir gerekçe ile de olsa, Cibril'in hapsedilmesi, onun takipçileri tarafından yüceltilmesi ile son bulmuştur. Özellikle 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı ile birlikte Batılı gençlerin radikalleşmesinde onun konuşma ve vaazlarının etkisi olmuştur. 2012 yılında serbest kalan Cibril hem geçmişinin hem de hapisane tecrübesinin etkisiyle cihadi eğilimli gençler arasında ikonik bir vaize dönüşmüştür.^[58] 2014 yılından 2021 yılına kadar pek bir varlık göstermeyen Cibril, bu yılın sonundan itibaren destekçilerinin yönettiği Telegram kanalı üzerinden gelen soruları yanıtlamaya, farklı sosyal medya mecralarında görüşlerini paylaşmaya ve Michigan/Detroit'te hayatını sürdürmeye devam etmektedir.

3. Cibril'in Cihad Anlayışı

Selefilik'in inanç esaslarından birisi, aktif bir mücadeleyi içeren cihada bağlılıktır. Cihad ilkesi, Selefi hareketin temel esaslarından olan ve tüm boyutlarıyla Müslümanlara sadık ve kafirlerden uzak olmayı ifade eden el-vela' ve'l-bera ilkesi ile ilişkilidir. Selefilik'e göre, bir Müslümanın tarafsız olması, tarafsız kalması mümkün değildir; kendini Müslüman olarak gören birisi, daima Müslümanların safında yer almalı ve açık bir şekilde kafirlerin karşısında durmalıdır. Kafirden sadece kalben nefret etmek yeterli değildir. Yapılması gereken, kafire karşı olan düşmanlığı açıkça göstermektir. Bu davranış, bir Müslüman için tercih değil zorunluluktur. Nitekim Afganistan, Irak veya Suriye gibi çatışma bölgelerine, dünyanın hemen her yerinden savaşçıların transferinde bu görüşler etkili olmuştur.^[59]

Radikal bir selefi olan Cibril de el-vela' ve'l-bera' ve cihad ilkesine sınıksız bağlıdır. Hem www.ahmadjibril.com'da yayınlamış olduğu "el-vela' ve'l-bera'" başlıklı yazısında hem de aynı başlıklı kitabında, dostluk ve düşmanlık anlayışının çerçevesini ortaya koymuştur. Cibril'e göre el-vela', Allah'a ve O'nun razı olduğu şeylere bağlılık, müminlerle dostluk; el-bera' ise feridin Allah'ın razı olmayacağı şeylerden kendini kurtarması ve kâfirleri reddetmesi anlamına gelmektedir. Bu, akidevî bir meseledir. Müslümanların küfür ve batıl ehliyle ilişkilerini kesmeleri, onlarla savaşmaları, ölme ihtimali olsa dahi onlara karşı mücadele etmekten vazgeçmemeleri ve İslam ehli ile dostluk kurmaları gerekmektedir. Hayat, bu ilkenin yörüngesinde yaşanmalıdır.^[60] Bununla birlikte, Müslümanlar demokrasiye ve demokratik rejimlere karşı çıkmalıdır. İnsan yapımı olan tüm rejimler ve özellikle demokratik rejimler, Müslümanları katletmektedir. Filistin üzerine şiir^[61] yazan Cibril'e göre Irak'ta, Suriye'de, Hindistan'da veya Filistin'de yaşananlar hem demokratik rejimlerin Müslüman karşıtı karakterini hem de bu ilkeye bağlılığın ne kadar hayati olduğunu göstermektedir.^[62]

Cibril, Müslümanın kim olduğunu gösteren ilkenin el-vela' ve'l-bera' ilkesi olduğunu ve ona sınıksız bağlanması gerektiğini savunmaktadır.^[63] Müslümanlar, İslam'ın üstünlüğünü Batılı etkilerden korumak için bu ilkeyi hayatlarının her aşamasında uygulamalıdır. "Zafere Giden Tek Yol" başlıklı konferansında, "Dinimiz eşit olmak için değil yüce olmak için gönderildi. Diğer inançlardan farklı olmalıyız... Kim bir grubu taklit ederse, onlardan olur" demiştir. İçinde yaşadığı toplumun değerlerini benimseyen Batılı Müslümanları eleştiren Cibril, onların "şeriatı önemsiz göstermeleri" ve "çoğunluğun yönetiminin hâkim olması gerektiğini söyleyerek" Allah'ın kanunu yerine demokrasiyi desteklemelerinden yakınmaktadır. "Allah'ın koyduğu kanunlara uymayanların

[58] Hitchens vd., *Homegrown*, 131.

[59] Hafez Mohammed M., "Jihadi Salafism", *Routledge Handbook of Political Islam*, ed. Shahram Akbarzadeh (London and New York: Routledge, 2021), 264-265; Maher, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, 11-126.

[60] Archive, "The Call to Jihad in the Qur'an" (Erişim 31 Mayıs 2024); Jibril, *Al-Walā' Wal-Barā: Loyalty and Disavowal*.

[61] Archive, "From Palestine To You" (Erişim 17 Haziran 2024); Archive, "Watch me Bleed..." (Erişim 17 Haziran 2024).

[62] Jibril, *Al-Walā' Wal-Barā: Loyalty and Disavowal*, 23.

[63] Global Message, "Walaa' and Baraa' and It's Importance: Shaykh Ahmad Musā Jibril", *Youtube* (18 Şubat 2024).

müşrik olduğunu” söyleyen Cibril, Allah'ın hükmü ile hükmetmeyen rejimlerin tağut olduğunu savunmaktadır.^[64]

Tekfir müessesinin daima yürürlükte olması gerektiğini savunan Cibril'e göre, Müslümanların zafere ulaşmasının yolu, hakimiyet tevhidini yerine getirmelerinden geçmektedir. Amerikalı Müslümanlar, insan tarafından yapılan hukuk sistemlerini kabul ederek, şirke ve küfre düşmekte; inançlarını riske atmaktadır. Allah'ın indirmiş olduğu kanunlarla karşılaştırılabilecek hiçbir ideoloji, kanun veya yönetim biçimi yoktur. Müslümanların ilk ve son olarak yapması gereken tevhide ve onun temeli olan hakimiyet tevhidine uymaktır.^[65] Allah'a iman eden ve tağutları reddeden Müslümanlar, gayri Müslimlerin topraklarından hicret etmeleri gerekmektedir.^[66]

El-vela' ve'l-bera' ilkesinin dışavurumlarından birisi olan cihat, aktif bir biçimde savaşın içinde olmak anlamına gelmektedir. Cibril'in söyleminde, cihat^[67] ve cihat için sefere çıkmak^[68] önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim hayatının önemli bir kısmını Suudi Arabistan'da geçiren Cibril, aktif mücadele biçimi olarak cihat eylemini destekleyen Sahve alimlerinin etkisinde kalmıştır. 1980'li yıllarda, el-Kaide tarafından temsil edilen küresel cihat söylemine sponsor olan Sahve hareketi, Afganistan veya Çeçenistan gibi çatışma bölgelerine savaşçıları yönlendirmiştir. Cibril de küresel cihat söyleminin sıkı bir takipçisi olmuş ve hatta 1990'lı yıllardan itibaren küresel cihat söylemini farklı platformlarda yüksek sesle dile getirmekten çekinmemiştir. www.alSalafyoon.com ve www.ahmadjibril.com gibi onun takipçileri tarafından yönetilen web sayfalarında, etkin ve aleni bir biçimde küresel cihat hareketini destekleyen yazılar kaleme almış ve dikkatleri üzerine çekmiştir.

Cibril, birçok yazısında ayet ve hadisler eşliğinde cihadi, cihadın zorunluluğunu anlatmıştır. Kendi ismini taşıyan web sayfasında “Kuran'da Cihad Çağrısı” başlıklı bir makale yayımlamış, Allah'ın Müslümanlara cihadi farz kıldığını belirtmiş, el, din ve kalp ile yapılan cihadi övmüş ve Müslümanları bunun zorluklarıyla mücadeleye çağırmıştır. Ancak ayet ve hadislerin alt alta sıralanmış olduğu bu yazıdan hareketle onu cihadi selefi olarak etiketlemek yeterli değildir. Bununla birlikte, modern Müslümanların el-vela' ve'l-bera' ile ilgili sorumluluklarını ihmal ettiğini belirterek dinden saptıklarını iddia etmiştir. Cibril'in ifadesiyle,

“İşte (bugün) onlar (Müslümanlar), hiçbir Peygamberi tanımayan, hiçbir İlahi mesaja ve vahye inanmayan, hiçbir hesap beklemeyen, ahiretten korkmayan bir adamın hayatını yaşıyorlar.... Onlar, mürtet olarak İslam'dan geri döndüler. Medeniyetlerinde, sosyal işlerinde, siyasi işlerinde, karakterlerinde ve hayat zevklerinde onları taklit ettiler.”^[69]

Cibril'in bakış açısıyla kendini Müslüman olarak tanımlayan birisi, cihad ederek gayri Müslimlerden ayrılmalı ve düşmanlığını açık etmelidir. Ancak günümüz Müslümanları siyasi, sosyal ve kültürel hayatlarında Batı'yı taklit etmekte, Batılı gibi yaşamakta ve küfre düşmektedir. Bir Müslüman için el-vela' ve'l-bera' ilkesi, tıpkı cihad gibi ihmal edilmemesi gereken bir ilkedir.

Cibril, “Cihad” başlıklı şiirinde duygusal ve provokatif bir dil ile kendi tutum ve davranışlarının gerekçelerini açıklamıştır;

“Ey yeryüzünün Müslüman erkekleri/Ey Peygamber Efendimizin sevgili kulu/Ey Peygamber Efendimizin cesur ve Asil Hanımlarının Oğulları/Tatlı bir uyku uyuyorsun/Hiç endişelenmeden mide dolusu yemek yemek/.../Kadınlarımız tecavüze uğruyor, çocuklarımız

[64] Victory Jibril, “The Only Path to Victory - Shaykh Ahmad Musa Jibril”, *Youtube* (17 Şubat 2017), 00:01:37-01:20:41.

[65] Archive, “Tawheed” (Erişim 17 Haziran 2024); Archive, “Three Aspect of Tawheed” (Erişim 17 Haziran 200).

[66] Ahmad Jibril, “Advice on Hijra: You Be the Judge / Shaikh Ahmed Musa Jibril”, *Youtube* (14 Aralık 2012).

[67] Archive, “Jihad in Allah's Cause” (Erişim 17 Haziran 2024).

[68] Archive, “Jihad And Expedition”, (Erişim 17 Haziran 2024).

[69] Jibril, “The Call to Jihad in the Qur'an”.

katlediliyor/Ne oldu sana, rahatsız olmadın/Yaşama aşkı bizi korkak yaptı /Günahların ağırlığı öne doğru eğilmekle sınırlıydı/Ölüm bir zorunluluktur, gelecek/Kimse kaçınmaz veya üstesinden gelemez/Evet sen ne Şeyh Usame'sin, ne de Molla Ömer'sin/Ama unutma ki sen savaşçı bir Havari ümmetisin/Neden bekliyorsun ve istiyorsun?/Düşman saflarında onları ezin/Boyunlarından vurup cehenneme gönder/Eğer öldürülürsen orada iyi karşılanırsın/Bekar bir Müslüman kadının haysiyeti ve saygısı/Tüm kafir erkeklerden daha değerlidir/Artık kadınlarımıza sahip çıkma zamanı/Silah kullanarak öldürme dersi /Onlara bir bıçak ve bir kurşun dolusu silah ver /... /Dövüş, Dövüş ve Dövüş, amacımız bu olmalı.”^[70]

Usame bin Ladin'i ve Taliban hareketinin kurucusu Molla Muhammed Ömer'i öven, güçlü bir duygusal ve ideolojik çağrı niteliği taşıyan bu şiirinde Cibril, Müslüman kadınları haysiyeti üzerinden tüm Müslümanları dinî ve ahlakî bir sorumluluk duygusu ile harekete geçmeye davet etmektedir. Cihadi duruşunun temel gerekçesini ise sorumluluk duygusu ile açıklamaktadır. Suçluluk ve utanç duyguları üzerinden İslam toplumunu aktif bir biçimde mücadeleye çağıran Cibril, Usame bin Ladin ve Molla Ömer'i de aktif mücadelenin iki sembolü olarak betimlemekte; onlar gibi savaşmayı önermektedir.

Küresel Cihad hareketinde ve Cibril'in söyleminde Alevi ve Şii karşıtlığı oldukça yoğundur. “*Kalbimizde Suriye*” başlıklı konuşmasında Cibril, Suriyeli Alevi askerlerin ve Şii milislerin Sünni Müslümanlara karşı suç işlediğini ve onlara karşılık verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Tıpkı Cihad şiirinde olduğu gibi Müslüman kadınların namus ve haysiyetine karşı işlenen suçlar üzerinde cihadı hatırlatmaktadır: “*Kadınlarla dolu bir eve girdiler, her birine tecavüz ettiler... Rafıziler, Suriye’de kız kardeşlerinize toplu tecavüz etti.... Eğer kadınlarımız, namusumuz tecavüze uğruyorsa ve siz kızmıyorsanız inancımız tehlikede demektir.*” Cibril’e göre, Suriyeli Sünnilerin namusu, Müslümanların namusu; onların kanı Müslümanların kanı, onların canı Müslümanların canıdır. Bunlar birbirinden ayrılamaz. Müslüman, bu bilinç ile hareket etmelidir.^[71]

1990’lı yıllardan itibaren dinî söyleminin odağına cihadı koyan Cibril, özellikle Suriye iç savaşının başlaması ile birlikte öne çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda hem Suriye’de devam eden iç savaşa dair açıklamalarda bulunmuş hem de Batılı birçok Müslümanın radikalleşmesinde etkili olmuştur. Özellikle Suriye iç savaşına veya terör eylemlerine katılanların önemli bir kısmının, Cibril’in konuşma ve vaazlarından etkilenmiş olduğu bilinmektedir.^[72]

Batılı gençler üzerinde etkili olan ve sadece Suriye rejimine veya ABD’ye karşı değil, aynı zamanda Suudi Arabistan devletine de karşı çıkan Cibril, Abdülaziz bin Suud’u ve Suudi Arabistan devletini tekfir etmekten geri durmamıştır.^[73] Kasım 1995’de CNN’e göndermiş olduğu yazı, onun düşünsel soy kütüğünü ortaya koyar niteliktedir. Ladin’in 1996 yılında ABD’ye savaş ilan eden bildirisindeki gerekçelerle benzerlik arz eden yazı, onun Suudi karşıtlığının gerekçelerini göstermektedir. Yazıda, Riyad’da Suudi kökenli Selefiler tarafından ABD personeline yönelik gerçekleştirilen saldırı övülmüştür. Cibril’e göre, bu bombalama serisinin arkasındaki temel gaye; Yahudileri, Hıristiyanları ve Kafirleri Arap yarımadasından tamamen kovmaktır. Baskıcı Suudi rejim açısından hayal edilmesi bile mümkün olmayan bu derece büyük ve zarar verici bir saldırının gerçekleşmesi, rejim için bir ders niteliği taşımaktadır.^[74] Cibril’in bu ve benzeri görüşleri, Sahve hareketinin ilk dönemi ile el-Kaide tarafından temsil edilen küresel cihad hareketinin temel

[70] Jibril, “Al-Jihad”.

[71] Archive, “Syria in Our Hearts” (Erişim 04 Haziran 2024).

[72] Carter vd., #Greenbirds: *Measuring Importance and Influence in Syrian Foreign Fighter Networks*, 20-25; Jytte Klausen, “Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq”, *Studies in Conflict & Terrorism* 38/1 (2015), 1-22.

[73] SalafiTalk.Net, “Beware of ‘Sheikh’ Ahmad Jibril and ‘Sheikh’ Musa Jibril” (Erişim 15 Haziran 2024).

[74] Hitchens, *Salafism in America: History, Evolution, Radicalization*, 99-100.

ilkeleri ile uyumludur. Cibril de Kafirlerin Arap yarımadasından sürülmesi ve Suudi rejiminin ABD ile olan irtibatını tamamen kesmesi gerektiğini savunmaktadır.

Cibril'in düşünsel hayatında Suudi Arabistan'ın Selefi alimlerinin, Sahve Hareketinin ve el-Kaide yanlısı düşünce adamlarının etkisi bulunmaktadır. Cibril, eğitim hayatı boyunca Selefi düşüncenin temsilcilerinden beslenmiştir. Dönemlere göre isimler değişse de Selefi düşünce dairesinde kalmış, görüşlerini bu daire çerçevesinde oluşturarak yaymıştır. 2000'li yılların başlangıcına kadar, Avde ve Havalı gibi Suudi Arabistan rejimine muhalif alimlerden; 2000 sonrasında ise Hamud bin Ukla Eş-Şuaybi, Nasır el-Fahd, Ali el-Hudayr gibi el-Kaide yanlısı olanlardan etkilenmiş ve düşünsel bağını onlarla devam ettirmeye çalışmıştır. Avde ve Havalı gibi Sahve hareketinin sembol isimlerinin Suudi rejimi ile uzlaşması ile birlikte onlardan uzaklaşan Cibril, el-Kaide yanlısı Selefi vaizlere atıf yapmaya başlamıştır. Bu dönemde kendisinin "*Tevhid İmamları*" olarak nitelediği Hamud bin Ukla Eş-Şuaybi, Nasır el-Fahd ve Ali el-Hudayr gibi vaizleri dikkate almıştır.

Aslında farklı dönemlere ilişkin bu okuma, Cibril'in düşünce dünyasıyla sınırlı değildir. Çünkü 11 Eylül saldırısı, selefi düşünce içinde bölünmeye neden olmuştur. Sahve alimleri; Hamud bin Ukla Eş-Şuaybi, Nasr el-Fahd ve Ali el-Hudayr gibi Usame bin Ladin'i açıkça destekleyenler, Selman el-Avde ve Sefer el-Havalı gibi bin Ladin'i açıkça kınamadan ondan uzaklaşanlar ve bin Ladin'i fitne çıkarmakla suçlayan resmi din alimleri olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.^[75] Cibril tarafından bu dönemde meşru bulunan ve takipçilerine tavsiye edilen alimler genel olarak küresel cihad hareketine yakın olan, Usame bin Ladin'i seven, destekleyen alimlerdir. Bu dönemde Cibril'in dinî ve siyasi görüşleri, el-Kaide yanlısı vaizlerin görüşleri ile uyumludur. Bu dönemde Cibril'in referans aldığı vaizlerden birisi, Hamud bin Ukla eş-Şuaybi'dir. Beni Halid kabilesine mensup olan Şuaybi, 1925 yılında Kasim ilinin merkezi olan Bureyde'nin Eş-Şekka şehrinde dünyaya gelmiştir. Küçük yaşta görme yeteneğini kaybeden Hamud, erken yaştan itibaren selefi alimlerden ders almaya başlamıştır. 1947 yılında kendisi gibi görme engelli ve ülkenin Baş müftüsü olan Muhammed bin İbrahim Alu's Şeyh'in (1893-1969) özel derslerine katılmıştır. Şuaybi, kendi üzerinde etkisi büyük olan hocanın Muhammed bin İbrahim Alu's Şeyh olduğunu belirtmiştir. Aslen Moritanyalı olan, 1948 yılında Arap Yarımadası'na yerleşen ve ölümüne değin Suudi Arabistan'da ders veren Şuaybi, özellikle tefsir alanındaki çalışmaları ile tanınan Muhammed Emin eş-Şankiti'nin uzun yıllar öğrencisi olmuştur. 1950'li yıllarda Suudi Arabistan'da, ileride üniversitelere dönüşecek olan eğitim enstitüleri kurulmaya ve bu kurumlarda dinî eğitimler verilmeye başlanmıştır. Bu dönemde yüksek lisans ve doktora gibi öğretim aşamaları ilk kez uygulanmaya başlanmıştır. Şuaybi, güçlü hafızası ve etkili anlatım becerileriyle dikkatleri üzerine çekmeye başlamıştır. Bundan dolayı, 1956 yılında daha sonra İmam Muhammed bin Suud Üniversitesi'ne dönüşecek olan 'İlmi Enstitü'de akademisyenliğe başlamış ve emekli oluncaya kadar çalışmalarına devam etmiştir. Şuaybi, kendisiyle yapılan bir röportajda, kendisini üniversitede akademisyen olmaya teşvik eden kişinin Şankiti olduğunu belirtmiştir. Küresel cihat hareketine vermiş olduğu destek ile bilinen Şuaybi'nin öne çıkması, 11 Eylül sonrasında da. Özellikle 2000 sonrasında vermiş olduğu fetvalarla başta el-Kaide olmak üzere şiddete müracaat eden örgütlerin baş müftüsü haline dönüşmüştür. Taliban yönetiminin İslam devleti olduğunu açıklayan ve Taliban'ın tarihî Buda heykellerini tahrip etmesini alkışlayan Şuaybi, bin Ladin tarafından Haremeyn'in en büyük alimlerinden birisi olarak takdim edilmiştir.^[76] Suudi Arabistan devletini de eleştiren Şuaybi, 11 Eylül saldırılarından sadece birkaç gün sonra yayınlamış olduğu fetvasında, "*Müslümanlara karşı kâfiri destekleyen kişi kâfir sayılır... Afganistan'a yapılan saldırıya destek veren herkese karşı cihat*

[75] Al-Rasheed, *Contesting the Saudi State: Islamic Voices from a New Generation*, 184.

[76] Büyükkara, "11 Eylül'le Derinleşen Ayrılık: Suudi Selefiyye ve Cihadî Selefiyye", 219-220; Sunnah Online, "Fatwa on Recent Events by Shaykh Humûd al-'Uqlâ" (Erişim 6 Haziran 2024).

etmek farzdır” demiştir.^[77] 11 Eylül saldırılarının şer’i olarak caiz olduğunu savunan ve “*Suudi cihatçıların vaftiz babası*” olarak görülen Şuaybi, herkesin gücü yettiği ölçüde Taliban’a yardım etmesi ve onun yanında bulunması gerektiği yönünde fetva vermiştir. Şuaybi, Suudi Arabistan devletinin Müslüman bir devlet olmadığını ve onun tekfir edilmesi gerektiği ifade etmiştir. Ona göre, demokratik toplumlarda vatandaşlar, hükümetlerinin kararlarından sorumludur.^[78] Cibril de 11 Eylül hakkında, takipçilerine Şuaybi’nin 11 Eylül hakkında en doğru fetvayı veren bir şeyh olduğunu söylemiştir.^[79] Hayatının sonuna kadar Taliban’ın ve el-Kaide’nin destekçisi olan Şuaybi,^[80] 18 Ocak 2002 tarihinde vefat etmiştir. Suudi Arabistan devleti tarafından öldürüldüğü yönündeki iddiaları da bir not olarak belirtmek gerekir.

Şuaybi ekolünün bir diğer temsilcisi, 1954 yılında Riyad’da doğan Ali bin Hudayr’dır. Muhammed bin Salih el-Useymin’in yanında yüksek lisans yapmak üzere üniversitenin Kasım şubesine geçmeden önce İmam Üniversitesi’nde Şuaybi’nin yanında okumuştur. Daha sonra Bureyde’de genç suçlulara dönük bir okul olan Medresetü’l-Ahdas’ta birkaç yıl din öğretmeni olarak görev yapmıştır. 1990’lı yıllara kadar Sahve hareketine yakın olmuştur. Hatta 1990’ların ortalarına kadar Hudayr’ın öğrencilerinin çoğu, apolitik görüşlere sahip olan Rebî bin Hâdî el-Medhali’nin öğretilerine bağlıdır. Bununla birlikte Hudayr, Avde’nin Eylül 1994’te tutuklanmasının ardından “*Müslüman Alimleri Savunma Derneği*” adı altında bir baskı grubu oluşturmuştur. Bu eylem, onun da tutuklanmasına neden olmuştur. Hudayr, 1998 yılında hapisshaneden çıktığında, girdiği zamana nispetle çok daha politik ve rejime karşı daha fazla şüpheli hale gelmiştir. Hapishane sürecinde radikalleşmiş ve Bureyde’nin önde gelen radikal şeyhlerinden birine dönüşmüştür.^[81] Hatta 11 Eylül saldırılarından sonra takipçilerine saldırılara sevinmelerini tavsiye eden bir fetva yayınlamıştır. ABD’yi İslam’ın şimdiye kadar karşı karşıya kaldığı en büyük düşmanlardan biri olarak tasvir eden Hudayr, sivillerin ölümüyle ilgili endişeleri olan kişileri azarlamış ve saldırıları meşrulaştıran bir dizi Amerikan suçuna işaret etmiştir. Bu suçlardan bazıları; Müslümanları öldürmek ve yerlerinden etmek, Müslüman düşmanlarına yardım etmek, laikliği yaymak, halklara ve devletlere zorla küfrü dayatmak ve mücahitlere zulmetmektir.^[82] Mayıs 2003’te Riyad’da 34 kişinin ölümüne yol açan intihar saldırılarından sonra tutuklanan Hudayr, görüşünü değiştirdiğini söylese de aralarında Türki el-Hamad, Mansur el-Nakidan ve Abdullah Ebu Şam gibi çok sayıda Suudi Arabistanlı Selefî alimi tekfir eden fetvalar yayınlamaktan geri durmamıştır.^[83]

Cibril’in tevhid imamı arasında gösterdiği bir diğer isim de Nasr el-Fahd’dır. 1968 yılında Riyad’da dindar bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Riyad’da bulunan İmam Üniversitesi Şeriat Koleji’nde İslam Hukuku alanında çalışmaya başlamadan önce King Suud Üniversitesi’nde mühendislik okumuştur. 1992 yılında Ummu’l-Kur’a Üniversitesi’nde yer alan Dava ve Usul’ud-Din Koleji’ne dekan olarak atanmıştır. 1994 yılında Suudi İçişleri Bakanı olan Prens Nayif bin Abdülaziz’in eşi Maha el-Sudayri’yi gevşek ahlaklı ve alışveriş bağımlısı olarak nitelediği bir şiiri nedeniyle tutuklanmıştır. Riyad’da bulunan el-Ha’ir hapisshanesine gönderilen Fahd, yaklaşık üç buçuk yıl tutuklu kalmıştır. Hapishane deneyimi, onu radikalizme itmiş görünmektedir. Üniversite

[77] CSMonitor, “Saudi Clerics Issue Edicts Against Helping ‘Infidels’” (Erişim 12 Haziran 2024).

[78] İlim ve Cihad, “Hamud b. Ukla eş-Şuaybi” (Erişim 6 Haziran 2024); Gabriel Weimann, “Cyber-Fatwas and Terrorism”, *Studies in Conflict & Terrorism* 34/10 (01 Ekim 2011), 770.

[79] Hitchens, *Salafism in America: History, Evolution, Radicalization*, 111.

[80] Philip Hallden, “Salafi in Virtual and Physical Reality”, *Isim Newsletter* (13 Aralık 2003), 38.

[81] Hegghammer, *Violent Islamism in Saudi Arabia, 1979-2006: The Power and Perils of Pan-Islamic Nationalism*, 318-319.

[82] Michael Scott Doran, “The Saudi Paradox”, *Foreign Affairs* 83/1 (Ocak 2004), 39-40.

[83] Archive, “Sheikh Nasser Ibn Hamad Al-Fahd Withdraws Several Fatwas Advocating Militancy, Describes Them as ‘A Grave Mistake,’ and Condemns the Crimes Committed at Al-Mohayya Compound. The Attack Is a Sin And the Bombers Are Not Martyrs Because They Violate Islam By Killing Both Muslims and Non-Muslims Under the State’s Protection.” (Erişim 7 Haziran 2024).

kariyerinin basit bir suç nedeniyle mahvolduğunu hissetmesi, yoğun olarak hissettiği adaletsizlik duygusunun yanı sıra Sahve alimleri tarafından görmezden gelinmesi gibi nedenler onu radikalizme sevk etmiştir. Ancak Ali el-Hudayr, Fahd'ı yok saymamış ve hapisaneden çıktıktan sonra onu Şuaybi ile tanıştırmıştır. Süreç içerisinde Şuaybi ekolün en önemli temsilcilerinden birisine dönüşecek olan Fahd, Riyad'da hızla yükselen radikal İslamcı topluluğun merkezi haline gelmiştir.^[84] Karizmatik ve üretken bir kişiliğe sahip olan Fahd'ın görüşlerini anlamak için iki çalışması önemlidir. Bunlardan ilki, "Amerikalılara Yardım Edenlerin Sadakatsizliğine İlişkin Tutum" başlıklı metindir. İki bölümden oluşan metnin ilk bölümünde Afganistan'a, ikincisinde ise Irak'taki savaşa değinilmiştir. Bu metinde Amerika'nın Afganistan veya Irak'taki savaşına herhangi bir şekilde yardım eden kişi ve devletlerin kafir olacağı belirtilmiştir. ABD'nin, Suudi Arabistan'ın yardımıyla Irak ve Afganistan'ı askeri üsler kurmak yoluyla işgal ettiğini savunmuştur. Bu yazı, Suudi Arabistan güvenlik güçlerine ve Batılı hedeflere saldırıların gerekçesini oluşturmuştur. Fahd'ın ikinci çalışması, "Kitle İmha Silahlarının (KİS) Kullanımının Meşruiyeti" başlıklı makalesidir. Kitle imha silahların kullanılmasına Kur'an ve Sünnet'ten deliller getiren Fahd, 'kafirlerin' çeşitli küresel çatışmalarda milyonlarca Müslümanı öldürdüğü için milyonlarca gayrimüslimi kimyasal silah kullanarak öldürmenin meşru olduğunu iddia etmiştir.^[85] Özellikle 2000 sonrasında, Cibril'in Cihad eylemine yaklaşımında el-Kaide yanlısı Selefi alimlerin yaklaşımı oldukça belirgindir.

Sonuç

Bu araştırmanın odağında, ABD'deki Cihadî Selefi hareketin önemli temsilcileri arasında yer alan ikonik selefi vaiz Ahmet Musa Cibril bulunmaktadır. Cibril; Suudi Arabistan'da aldığı eğitim, selefi alimlerden etkilenmesi ve radikal cihad anlayışını benimsemesi ile küresel cihad hareketine katkıda bulunmuş ve birçok genci etkisi altına almıştır. Özellikle 11 Eylül sonrasında cihad ile el-vela' ve'l-bera' kavramlarını özgün bir biçimde vurgulayan söylemleri, Batı'da ve genç Müslümanlar arasında radikalleşmeye zemin hazırlamıştır. Bu nedenle, Cibril'in fikir ve söylemleri, hem Batı hem de İslam dünyasında radikal hareketlerin nasıl şekillendiğini anlamak için önem taşımaktadır.

Bu çerçevede Cibril'in görüşleri ve ideolojisi, onun ABD, İsrail ve Suudi Arabistan gibi ülkeleri hedef alan söylemlerinde belirginleşmiş; bu bağlamda Müslümanların bu güçlere karşı mücadele etmesi gerektiğini savunmuştur. Özellikle Suriye iç savaşındaki rolü ve Batılı Müslüman gençler üzerindeki etkisi, cihad söyleminin nasıl radikalize edildiğini ve selefi düşüncenin nasıl küresel cihad hareketine dönüştüğünü göstermektedir. Cibril'in cihad anlayışı; ABD'deki Müslüman topluluklar arasında tartışmalara yol açmakla birlikte selefiliğin ve cihadî selefiliğin ABD'deki ideolojik yapısının anlaşılması açısından önemli bir örnek sunmuştur.

Cihadi söylemin arka planına odaklanıldığı zaman karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır; Müslümanların yoğun olarak yaşamış olduğu ülkelerde ortaya çıkan çatışma, şiddet ve terör dalgası, kendini küresel cihad hareketine nispet edenlere ve Cihadi Selefi hareketlere zemin hazırlamaktadır. İslam dünyasının herhangi bir yerinde hukuksuzluğun, adaletsizliğin, insan haklarının veya özgürlüklerin akamete uğraması da Cihadi Selefiliğe alan açmakta ve bir radikalizm biçimi olarak ortaya çıkabilmektedir.

1990'lardan itibaren yoğun bir biçimde tartışılmaya başlanan cihadi selefi hareketler, Afganistan, Çeçenistan, Bosna, Irak ve Suriye gibi çatışma bölgelerinin ortaya çıkarmış olduğu radikalleşmenin bir çıktısıdır. Bu durum, İslam'ın radikalleşmesinden öte radikalliğin ve şiddetin İslamileşmesi gibi

[84] Hegghammer, *Violent Islamism in Saudi Arabia, 1979-2006: The Power and Perils of Pan-Islamic Nationalism*, 319-322.

[85] al-Shishani Murad Batal, "Saudi Arabia's Jihadi Jailbird: A Portrait of al-Shu'aybi Ideologue Nasir al-Fahd", *Intelligence Quarterly* 1/12 (27 Aralık 2010); Weimann, "Cyber-Fatwas and Terrorism", 775-776.

görülmektedir. Bu bağlamda tevhidin, küfrün, el-vel'a ve'l-bera'nın, tekfirin ve cihadın özgünlük arz edecek derecede yeniden yorumlanması, ortaya çıkan krizin ürettiği bir teolojidir.

Cihadi Selefi hareketlerin 'mükemmel haklı neden'leri arasında İsrail'in Filistin'i işgal etmesi, ABD'nin İsrail'i kayıtsız şartsız desteklemesi ve İslam dünyasının farklı yerlerinde siyasal hegemonya kurmak istemesi bulunmaktadır. Özellikle Filistin meselesi, Batı'daki ve İslam dünyasındaki bazı kişi ve yapıların radikalleşmesinde, silahlı mücadele eksenli tutum ve davranışları tercih etmesinde etkili olabilmektedir. Bu bağlamda Filistin meselesinin çözüme kavuşmasının, radikalleşme ile mücadelede önemli bir stratejik adım olacağı da belirtilmelidir.

Son olarak, bir radikalizm biçimi olarak Cihadi Selefilik ile mücadele etmenin yolu, öncelikle çatışmaya zemin hazırlayan faktörleri ortadan kaldırmaktan geçmektedir; yoksa herhangi bir hareketi "Cihadi" veya "radikal" olarak etiketlemek ve güvenlikçi bir perspektifle kriminalize etmek mücadele için yeterli olmayacaktır. Bundan dolayı, anlamaya, yorumlamaya ve hatta yeni din anlayışlarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Kaynakça

- Al-Rasheed, Madawi. *Contesting the Saudi State: Islamic Voices from a New Generation*. England: Cambridge University Press, 2006.
- Middle East Eye. "Mohammad bin Salman's Reign of Terror Will Not Make Saudi Arabia Stable". Erişim 05 Haziran 2024. <https://www.middleeasteye.net/opinion/mohammed-bin-salman-reign-terror-will-not-make-saudi-arabia-stable>
- Alshamsi, Mansoor Jassem. *Islam and Political Reform in Saudi Arabia: The Quest for Political Change and Reform*. New York: Routledge, 2011.
- Aygın, Münire Gözde. *XX. Yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefilik*. Ankara: Eskiyeeni Yayınları, 2022.
- SalafiTalk.Net. "Beware of 'Sheikh' Ahmad Jibril and 'Sheikh' Musa Jibril". *SalafiTalk.Net*. Erişim 15 Haziran 2024. <http://www.salafitalk.net/st/viewmessages.cfm?Forum=6&Topic=1021>
- Beraneck, Ondrej. "Divided We Survive: A Landscape of Fragmentation in Saudi Arabia". *Crown Canter for Middle East Studies* 33 (Ocak 2009).
- Bergen, Peter L. *Holy War, Inc.: Inside the Secret World of Osama bin Laden*. New York: The Free Press, 2001.
- Büyükkara, Mehmet Ali. "11 Eylül'le Derinleşen Ayrılık: Suudî Selefiyye ve Cihadî Selefiyye". *Dini Araştırmalar* 7/20 (2004), 205-234.
- Carter, Joseph A. vd. *#Greenbirds: Measuring Importance and Influence in Syrian Foreign Fighter Networks*. London: International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence, 2014.
- Commins, David. *The Wahhabi Mission and Saudi Arabia*. London: I. B. Tauris, 2006.
- Counter Extremism Project. "Ahmad Musa Jibril". Erişim 05 Haziran 2024. <https://www.counterextremism.com/extremists/ahmad-musa-jibril>
- Dekmejian, R. Hrair. "The Rise of Political Islamism in Saudi Arabia". *Middle East Journal* 48/4 (1994), 627-643.
- Doran, Michael Scott. "The Saudi Paradox". *Foreign Affairs* 83/1 (Ocak 2004), 35-51.
- El Fadl, Khaled Abou. "Islam and the Theology of Power". *Middle East Report* 221 (Winter 2001), 28-33.
- Esposito, John L. "Contemporary Islam Reformation or Revolution?" *The Oxford Dictionary of Islam*. Oxford: Oxford University Press, 1999.
- Fandy, Mamoun. "Safar al-Hawali: Saudi Islamist or Saudi Nationalist?" *Islam and Christian-Muslim Relations* 9/1 (01 Mart 1998).
- Fandy, Mamoun. *Saudi Arabia and the Politics of Dissent*. New York: Palgrave Macmillan, 1st edition., 1999.
- İllim ve Cihad. "Hamud b. Ukla eş-Şuaybi". Erişim 06 Haziran 2024. <https://ilimvecihad.com/makale/2105/hamud-b-ukla-es-suaybi.html>
- Griffel, Frank. "What Do We Mean By 'Salafi'? Connecting Muḥammad 'Abduh with Egypt's Nūr Party in Islam's Contemporary Intellectual History". *Die Welt Des Islams* 55/2 (2015), 186-220.
- Hallden, Philip. "Salafi in Virtual and Physical Reality". *Isim Newsletter* 13 (Aralık 2003).

- Hamdeh, Emad. *Salafism and Traditionalism: Scholarly Authority in Modern Islam*. Cambridge University Press, 2021.
- Hawali, Safar al-. *The Day of Wrath: Is the Intifadha of Rajab only the Beginning?* Birmingham–England: Maktabah Booksellers and Publishers, 2008.
- Haykel, Bernard. “On the Nature of Salafi Thought and Action”. *Global Salafism: Islam’s New Religious Movement*. ed. Roel Meijer. 34-57. Oxford University Press, 2014.
- Hegghammer, Thomas. *Violent Islamism in Saudi Arabia, 1979-2006: The Power and Perils of Pan-Islamic Nationalism*. Paris: Institut d'Etudes Politiques de Paris, Doktora, 2007.
- Hitchens, Alexander Yannis Meleagrou vd. *Homegrown: ISIS in America*. London New York Oxford New Delhi Sydney: I.B.Tauris, 2020.
- Hitchens, Alexander Yannis Meleagrou. *Salafism in America: History, Evolution, Radicalization*. Washington: George Washington University, 2018.
- Ismail, Raihan. *Rethinking Salafism: The Transnational Networks of Salafi ‘Ulama in Egypt, Kuwait, and Saudi Arabia*. New York: Oxford University Press, 2021.
- Archive. “Al-Jihad”. Erişim 31 Mayıs 2024. <https://web.archive.org/web/20010831133234/http://www.alsalafyoon.com:80/EnglishPosts/poem2.html>
- Archive. “From Falestine To You”. Erişim 17 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20011108085847/http://alsalafyoon.com/EnglishPosts/poem3.html>
- Archive. “Jihad And Expedition”. Erişim 17 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20011108092143/http://alsalafyoon.com/EnglishPosts/jihad1.html>
- Archive. “Jihad in Allah’s Cause”. Erişim 17 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20010904200013/http://www.alsalafyoon.com/EnglishPosts/jihad.html>
- Archive. “Syria in Our Hearts”. Erişim 17 Haziran 2024. <http://archive.org/details/syria-in-our-hearts-transcript>
- Archive. “Tawheed”. Erişim 17 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20011108094052/http://alsalafyoon.com/EnglishPosts/tawheed.html>
- Archive. “The Call to Jihad in the Qur’an”. Erişim 31 Mayıs 2024. <https://web.archive.org/web/20011108093442/http://alsalafyoon.com:80/EnglishPosts/jihad2.html>
- Archive. “Three Aspect of Tawheed”. Erişim 17 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20011108094058/http://alsalafyoon.com/EnglishPosts/tawheed2.html>
- Archive. “Turkey’s Earthquake an Unforgettable Lesson”. Erişim 17 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20011108100405/http://alsalafyoon.com/EnglishPosts/TurkeyQuakeEng.htm>
- Archive. “Watch me Bleed...”. Erişim 17 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20010625160457/http://www.alsalafyoon.com/EnglishPosts/poem4.html>
- Jibril, Shaykh Ahmad Musa. *Al-Walā’ Wal-Barā: Loyalty and Disavowal*. b.y.: Rayat Al-Quran Publications, ts.
- Jibril, Shaykh Ahmad Musa. *Celebrating the Holidays of the Infidels*. b.y.: Adviceforparadise Publications, ts.
- Kepel, Gilles. *Jihad: The Trail of Political Islam*. London: I.B. Tauris, 2002.
- Kepel, Gilles. *The War for Muslim Minds: Islam and the West*. çev. Pascale Ghazaleh. Cambridge, Massachusetts London, England: Belknap Press of Harvard University Press, 2006.

- Klausen, Jytte. "Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq". *Studies in Conflict & Terrorism* 38/1 (2015), 1-22.
- Kramer, Martin. "The Jihad Against the Jews". *Commentary* 98/4 (Ekim 1994), 39-40.
- Lacroix, Stéphane. *Awakening Islam: The Politics of Religious Dissent in Contemporary Saudi Arabia*. çev. George Holoch. Cambridge: Harvard University Press, 2011.
- Lauzière, Henri. *The Making of Salafism: Islamic Reform in the Twentieth Century*. USA: Columbia University Press, 2015.
- Maher, Shiraz. *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*. Oxford: Oxford University Press, 2016.
- Meijer, Roel (ed.). *Global Salafism: Islam's New Religious Movement*. New York: Oxford University Press, 2009.
- Meleagrou-Hitchens, Alexander. *Incitement: Anwar al-Awlaki's Western Jihad*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2020.
- Mohammed M., Hafez. "Jihadi Salafism". *Routledge Handbook of Political Islam*. ed. Shahram Akbarzadeh. London and New York: Routledge, 2021.
- Murad Batal, al-Shishani. "Saudi Arabia's Jihadi Jailbird: A Portrait of al-Shu'aybi Ideologue Nasir al-Fahd". *Intelligence Quarterly* 1/12 (27 Aralık 2010).
- Musa, Mohd Faizal. "The Riyal and Ringgit of Petro-Islam: Investing Salafism in Education". *Islam in Southeast Asia: Negotiating Modernity*. 63-90. Singapore: ISEAS - Yusof Ishak Institute, 2018.
- Omayma, Abdel Latiff. "Trends in Salafism". *Islamist Radicalisation: The Challenge for Euro-Mediterranean Relations*. ed. Michael Emerson vd. 69-86. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2009.
- Paz, Reuven. "Islamists Abroad: The Global Jihad Movement in the West". *Australia/Israel Review* 27/2 (2002).
- South Asia Terrorism Portal (SATP). "Messianism: The Brotherhood of Global Jihad". Erişim 02 Haziran 2024. <https://old.satp.org/satporgtp/publication/books/global/paz.htm>
- Paz, Reuven. "Middle East Islamism in the European Arena". *Middle East Review of International Affairs* 6/3 (Eylül 2002), 67-76.
- CSMonitor. "Saudi Clerics Issue Edicts Against Helping 'Infidels'". Erişim 12 Haziran 2024. <https://www.csmonitor.com/2001/1012/p7s1-wome.html>
- Razavian, Christopher Pooya. "Post-Salafism: Salman al-Ouda and Hatim al-Awni". *Modern Islamic Authority and Social Change*. ed. Masooda Bano. 1/172-193. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd, 2018.
- MuslimMatters. "Shaykh Salman al-Oudah's Ramadan Letter to Osama Bin Laden". Erişim 29 Mayıs 2024. <https://muslimmatters.org/2007/09/18/shaykh-salman-al-oudahs-ramadan-letter-to-osama-bin-laden-on-nbc/>
- Medyascope. "Cihadçılık Bir Kuşağa Özgü Nihilist Bir İsyandır". çev. Haldun Bayrı. Erişim 18 Haziran 2024. <https://medyascope.tv/2015/12/06/olivier-roy-ctihadcilik-bir-kusaga-ozgu-nihilist-bir-isyandir/>
- Beliefnet. "Extremism in Our Own Communities?". Erişim 05 Haziran 2024. <https://www.beliefnet.com/faiths/islam/2006/06/extremism-in-our-own-communities.aspx>
- Scharbrodt, Oliver. *Muhammad 'Abduh: Modern Islam and the Culture of Ambiguity*. London New York Oxford: I.B. Tauris, 2022.

- Scheuer, Michael. *Osama Bin Laden*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
- Spannaus, Nathan - Bano, Masooda. "Evolution of Saudi Salafism". *Modern Islamic Authority and Social Change*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd, 2018.
- Weimann, Gabriel. "Cyber-Fatwas and Terrorism". *Studies in Conflict & Terrorism* 34/10 (01 Ekim 2011), 765-781.
- Wiktorowicz, Quintan. "A Genealogy of Radical Islam". *Studies in Conflict and Terrorism* 28/2 (2005).
- Wiktorowicz, Quintan. "Anatomy of the Salafi Movement". *Studies in Conflict & Terrorism* 29/3 (2005), 207-239.
- Wiktorowicz, Quintan. "Framing Jihad: Intramovement Framing Contests and al-Qaeda's Struggle for Sacred Authority". *International Review of Social History* 49/12 (2004), 159-177.
- Wiktorowicz, Quintan. "The New Global Threat: Transnational Salafis and Jihad". *Middle East Policy* 8/4 (2001), 18-38.
- Wiktorowicz, Quintan - Kaltner, John. "Killing in the name of Islam: Al-Qaeda's Justification for September 11". *Middle East Policy* 10/2 (Summer 2003).
- "Advice on Hijra: You Be the Judge / Shaikh Ahmed Musa Jibril". Youtube. Yayın Tarihi 14 Aralık 2012. <https://www.youtube.com/watch?v=JbDvblQDhMk&rco=1>
- Sunnah Online. "Fatwa on Recent Events by Shaykh Humûd al-'Uqlâ". Erişim 06 Haziran 2024. <https://sunnahonline.com/ilm/contemporary/0017.htm>
- Archive. "Sheikh Nasser Ibn Hamad Al-Fahd Withdraws Several Fatwas Advocating Militancy, Describes Them as 'A Grave Mistake,' and Condemns the Crimes Committed at Al-Mohayya Compound. The Attack Is a Sin And the Bombers Are Not Martyrs Because They Violate Islam By Killing Both Muslims and Non-Muslims Under the State's Protection". Erişim 07 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20140714180247/http://www.ainalyaqeen.com/issues/20031128/feat6en.htm>
- Jibril, Victory. "The Only Path to Victory - Shaykh Ahmad Musa Jibril". Youtube. Yayın Tarihi 16 Şubat 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=2SMESW4vxQ0>.
- Global Message. "Wala' and Baraa' and It's Importance: Shaykh Ahmad Musâ Jibrîl". Youtube. Erişim 14 Haziran 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=pvtmKi1xkzg&t=129s>